

Broj: 01-50-4-986-16/20
Sarajevo, 28. 9. 2020.

ČLANU

PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE PREDSTAVNIČKOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH ZA UTVRĐIVANJE STANJA U PRAVOSUDNIM INSTITUCIJAMA BiH

Damiru Arnautu, Draganu Mektiću, Mirjani Marinković-Lepić, Zukanu Helezu, Almi Čolo, Zlatanu Begiću, Miri Pekić i Branislavu Borenoviću

Na osnovu člana 35. st. (1) i (2) Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20), zaključka s 2. hitne sjednice Predstavničkog doma o formiranju Privremene istražne komisije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama BiH (u daljnjem tekstu: Privremena istražna komisija), održane 14. 6. i 26. 6. 2019, i zaključka o potvrđivanju imenovanja članova Privremene istražne komisije, usvojenog na 8. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 15. 5, 19. 5. i 20. 5. 2020, sazivam **16. sjednicu Privremene istražne komisije Predstavničkog doma koja će biti održana u ponedjeljak, 12. 10. 2020, u zgradi Parlamentarne skupštine BiH, u Plavoj sali, s početkom u 13 sati.**

Za sjednicu predlažem sljedeći

DNEVNI RED

1. Usvajanje zapisnika 14. i 15. sjednice;
2. Saslušanje svjedoka pred Privremenom istražnom komisijom predstavnika strukovnih udruženja: Društva novinara Bosne i Hercegovine, Udruženja BH novinari i Kluba novinara Banja Luka;
3. Tekuća pitanja.

Pozivamo Vas da sjednici obavezno prisustvujete.

U slučaju potrebe, možete kontaktirati sekretare Privremene istražne komisije Igora Bajića ili Sonju Abdulovski na broj telefona: 033 286 068 ili na e-mail adresu: igor.bajic@parlament.ba ili sonja.abdulovski@parlament.ba.

S poštovanjem,

**Predsjedavajući Privremene istražne komisije
Damir Arnaut**

Dostaviti:

- naslovu
- a/a

Broj:01-50-4-986- 19 /20
Sarajevo, 3. 12. 2020.

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

n/r sudije Dragomira Vukoje

Na osnovu člana 10. stav (1) tačka a) Zakona o parlamentarnom nadzoru („Službeni glasnik BiH”, broj 25/18), člana 188. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20) i člana 3. stav (2) Poslovnika Privremene istražne komisije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine, Privremena istražna komisija na 16. sjednici, održanoj 12. 10. 2020, jednoglasno je usvojila sljedeće

ZAKLJUČKE

Privremena istražna komisija donijela je zaključak da se na naredne sjednice komisije kao svjedoci pozovu:

- predsjednik Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH Damjan Kaurinović,
- sudija Suda BiH i član Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH Dragomir Vukoje,
- sudija Vrhovnog suda Federacije BiH Božidarka Dodik,
- sudija Suda BiH Nenad Šeleta,
- ponzionisani sudija Suda BiH Miloš Babić,
- potpredsjednica Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH Sanela Gorušanović-Butigan.
- Zadužuje se sekretarijat Komisije da stupi u kontakt s navedenim osobama, s ciljem razmatranja najoptimalnijeg datuma za njihovo svjedočenje pred Komisijom.

Kako je 2.12.2020. usaglašen kao najoptimalniji datum u Vašoj komunikaciji sa sekretarijatom Komisije, molimo da se odazovete na svjedočenje **na 19. sjednici Privremene istražne komisije 7. 12. 2020. u 14,15 sati, u sali 1 na drugom spratu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo.**

Tema svjedočenja odnosit će se na ciljeve Privremene istražne komisije. Član 2. Poslovnika Privremene istražne komisije propisuje: „Privremenu istražnu komisiju osnovao je Predstavnički dom s ciljem da istraži stanje u pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na sposobnost Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV) da učestvuje u procesima neophodnim na putu Bosne i Hercegovine ka članstvu u Evropskoj uniji“.

U skladu sa članom 6. stav (2) Poslovnika Privremene istražne komisije, svjedoci imaju prava i dužnosti utvrđene Ustavom BiH, Zakonom o parlamentarnom nadzoru, te Poslovnikom Predstavničkog doma.

S poštovanjem,

PREDSJEDAVAJUĆI
PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE
Damir Arnaut

Dostaviti:

- Sudu BiH
- a/a

Broj: 01-50-4-141-24/23

Sarajevo, 27. 1. 2021.

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

n/r sudije Nenada Šelede

Kraljice Jelene 88, Sarajevo 71000

Na osnovu člana 10. stav (1) tačka a) Zakona o parlamentarnom nadzoru („Službeni glasnik BiH”, broj 25/18), člana 188. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20) i člana 3. stav (2) tačka e) Poslovnika Privremene istražne komisije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine, Privremena istražna komisija Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Privremena istražna komisija) na 16. sjednici, održanoj 12. 10. 2020, jednoglasno je usvojila sljedeće

ZAKLJUČKE

1. Privremena istražna komisija poziva: predsjednika Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH Damjana Kaurinovića, sudiju Suda BiH i člana Visokog sudskog i tužilačkog savjeta Dragomira Vukoju, sutkinju Vrhovnog suda Federacije BiH Božidarku Dodik, sudiju Suda BiH Nenada Šeledu, ponzionisanog sudiju Suda BiH Miloša Babića, potpredsjednicu Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH Sanelu Gorušanović – Butigan, da se pojave na svjedočenju pred Komisijom na jednoj od narednih sjednica čiji će datum biti naknadno određen.
2. Zadužuje se sekretarijat Komisije da stupi u kontakt s navedenim osobama, s ciljem razmatranja najoptimalnijeg datuma za njihovo svjedočenje pred Komisijom.

Obavještavamo Vas da će Privremena istražna komisija održati **u utorak 2. 2. 2021. , u Plavoj sali, s početkom u 12 sati 24. sjednicu**, na koju Vas poziva u svojstvu svjedoka. Tema svjedočenja odnosit će se na ciljeve Privremene istražne komisije. Član 2. Poslovnika Privremene istražne komisije propisuje: „Privremenu istražnu komisiju osnovao je Predstavnički dom s ciljem da istraži stanje u pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na sposobnost Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV) da učestvuje u procesima neophodnim na putu Bosne i Hercegovine ka članstvu u Evropskoj uniji.“

U skladu sa članom 6. stav (2) Poslovnika Privremene istražne komisije, svjedoci imaju prava i dužnosti utvrđene Ustavom BiH, Zakonom o parlamentarnom nadzoru, te Poslovnikom Predstavničkog doma.

S poštovanjem,

PREDSJEDAVAJUĆI
PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE
Damir Arnaut

Dostaviti:

- sudiji Nenadu Šeleđi
- a/a

NEAUTORIZIRAN TRANSKRIPT

16. SJEDNICE PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE PREDSTAVNIČKOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE STANJAU PRAVOSUDNIM INSTITUCIJAMA BiH održane 12.10.2021. godine

PREDSJEDAVAJUĆI

DAMIR ARNAUT

Otvaram 16- tu sjednicu Privremene istražne komisije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovije. Predlažem sljedeći izmjenjeni dnevni red, u skladu sa zaključkom sa prošle sjednice Komisije. S obzirom da smo u međuvremenu obavješteni od jednog novinaraskog udruženja da se ne mogu pojaviti danas, pa sada tražimo drugi datum za njih, a umjesto njih imamo advokata Marka Dragića.

Dakle ovako, predloženi dnevni red je:

1. Usvajanje zapisnika 15 sjednice
2. Saslušanje svjedoka pred Privremenom istražnom komisijom, advokata Marka Dragića,
3. Saslušanje pred Privremenom istražnom komisijom predstavnika strukovnih udruženja Kluba novinara Banja Luka i Udruženja BH novinari, i pod tačkom 4
4. Tekuća pitanja.

Otvaram raspravu o dnevnom redu. Nema prijavljenih za raspravu. S obzirom da se radi o izmjenjenom dnevnom redu stavljam ovaj dnevni red na glasanje. Ko je za? Konstatujem da je dnevni red usvojen jednoglasno. I prelazim na prvu tačku

Ad.1.

DAMIR ARNAUT

Usvajanje zaključka sa 15 -te sjednice Privremene istražne komisije. Otvaram raspravu o zapisniku. Nema prijavljenih, stavljam prijedlog zapisnika na glasanje. Ko je za? Konstatujem da je zapisnik sa petnaeste sjednice usvojen jednoglasno.

Prelazimo na tačku 2 dnevnog reda saslušanje svjedoka pred Privremnom istražnom komisijom, advokata Marka Dragića. Zahvaljujem se adovkatu Dragiću što se danas pojavio pred Komisijom i što je time iskazao između ostalog saradnju sa ovom Komisijom.

Ad.2.

DAMIR ARNAUT

Dobar dan gospodine Dragiću, dobrodošli i hvala vam na toj saradnji. U skladu sa ustaljenom praksom komisije ja ću vas zamoliti da date uvodno obraćanje na temu koja je predmet rada Istražne komisije, a to je utvrđivanje stanja u pravosuđu Bosne i Hercegovine. Nakon tog uvodnog obraćanja otvorit ćemo raspravu za članove Komisije za eventualna pitanja i komentare na vaše obraćanje. Ja ću smao zamoliti, s obzirom da je u međuvremenu Ustavno- pravna komisija koja je danas zasjedala napravila pauzu u svom radu i najavila nastavak sjednice komisije za danas u 16 sati, a da gospođa Čolo, gospodin Mektić i ja neophodno trebamo prisustvovati toj sjednici Ustavo- pravne komisije, čitav rad trebamo završiti najkasnije do 16 sati tako da ću sve zamoliti da kod ove i iduće tačke dnevnog reda samo pazimo na vrije da ne prelazimo sat vremena koliko je svakom omogućeno, uključujući i vrijeme za pitanja i odgovore. Gospodine Dragiću, hvala još jednom što ste pojavili pred Istražnom komisijom i izvolite.

MARKO DRAGIĆ

Imajući u vidu da (isključen mikrofoni)članstvu u Evroskoj uniji ja ću moje uvodno izlaganje početi analizom njihovog saopštenja zato što je tamo otvoreno nekoliko pitanja na koje odgovori daju zapravo pregled ukupnog stanja i zahtjevaju zaključke o rješenjima. Pa budući da ja imam neki 5- 6 stanica radi bržeg izlaganja ja ću to pročitati. Poslije možemo raspravljati oko toga. Dakle, budući da je iznio cijeli niz stavova i oslikavaju stanje u pravosuđu ja ću uvodnom dijelu ukazati na nekompetentnost i nesposobnosti VSTV kao najvišeg pravosudnog organa da doprinese sređivanju stanja odnosno obezbjedi nezavisno, profesionalno i nepristrasno pravosuđe što konačno potvrđuje saopštenje povodom formiranja Istažne komisije. Pored toga u javnosti široko prihvaćno stanovište da je sunovrat pravosuđa BiH započeo imenovanjem sadašnjeg predsjednika i pojedinih članova VSTV-a sa invalidnim pravničkim obrazovanjem i oskudnim praktičnim iskustvima nužno nameće zaključa da oni koji nisu bili u stanju u najmanju ruku održati zatečeni pravni red nisu u stanju nisu u stanju ni rekonstruisati porušeno. Ova jednostavna logika u potpunosti opravdava u

zadnje vrijeme sve glasnije zahtjeve za ostavkom ili smjenom članova VSTV-s. Međutim zato što dobrovoljne ostavke predsjednika i članova ne treba očekivati pored toga i zato što to neće dozvoliti njihovi politički mentori kojima vijerno služe, moraju se izvršiti izmjene vrlo problematičnog člana 6. Zakona o VSTS-u i stvoriti njihove pretpostavke za njihove smjene radi izbora novih. Zašto saopštenje VSTS dokazuje nekompetentnost njegovih članova? Ja se pridružujem stavovima mojih prethodnika koji dovode u pitanje kompetentnost članova VSTS ko personifikacije ovog najvišeg pravosudnog organa u BiH, jer VSTS kao organ nema volju da razumije stanje u pravosuđu i predloži mjere njegovog prevazilaženja. Između ostalog neboriv dokaz tome je i javnosti dostupno sadržajno, jezički i logički, do krajnosti konfuzno redigovano saopštenje na zaključak Predstavničkog doma, u kome VSTS tvrdi da zaključak Predstavničkog doma kojim se osniva Komisija za istraživanje stanja u pravosuđu, a posebno VSTS BiH suštinski predstavlja parlamentarni nadzor nad radom pravosuđa. Dakle, ponavlja, sam za sebe zaključka predstavničkog doma već predstavlja suštinski nadzor nad radom pravosuđa. Ja ovo ne razumijem. Drugo, nije predviđen i dopušten pozitivnim propisima u BiH. Na ovaj način Predstavnički dom izlazi izvan nadležnosti Parlamentarne skupštine te predstavlja grubo mješanje i nedopušten pritisak zakonodavne vlasti na rad pravosuđa. I kao takav narušava demokratski sistem trodiobe vlasti. Ovo nelogično i na neistinitim argumentima zasnovano saopštenje bezrezervno je podržao predsjednik VSTS tako što je kategorički odbio da članovi, sudije i tužioci na bilo koji način učestvuju u radu Parlamentarne skupštine jer to navodno može biti presedan koji bi uništio pravosuđe. Dakle, učešće u analizi stanja pravosuđa već je presedan koji bi mogao uništiti pravosuđe, stvarno nema logike. Umjesto da racionalno obrazloži zašto i kako već sam analiza stanja u pravosuđu uništava ovaj stub državne vlasti, on najvišem zakonodavnom organu vlasti u BiH potura prekoračenje nadležnosti. Tako fokus javnosti iz niski populističkih namjera odvraća od istine da pretjeranim udvorničkim tumačenjem institucionalne nezavisnosti i funkcionalne samostalnosti pretvara pravosuđe u instrument zaštite interesa svoji političkih mentora, što je nedopustiva zloupotreba mandata VSTS-a. Pretpostavka da članovi VSTV- a poznaju pravo potvrđuju svu zlonamjernost zaobilaženje istine da utvrđivanje stanja u pravosuđu, što je zadatak ove Komisije ne uključuje intervenciju u otvorene sudske predmete i kontrolnu formalne zakonitosti sudskih i tužilačkih odluka pa se ne može kvalifikovati kao nadzor nad radom pravosuđa. Po mom mišljenju stvarni razlog odbijanja da članovi VSTS-a učestvuju u radu ove komisije je; prvo svijest da će istraživanje nužno rezultirati zaključkom o nezadovoljavajućem, katastrofalnom stanju u pravosuđu što je dokaz

da VSTS nije ispunio osnovni zadatak utvrđeni članom 3. Zakona o VSTS i opravdati zahtjeve za smjenu njegovih članova, i drugo da proizvoljnom konstrukcijom o apsolutnoj nezavisnosti i samostalnosti pravosuđa prisvajaju pravo na zaštitu interesa svojih političkih mentora po svaku cijenu što je kako sam rekao nedopustiva zloupotreba mandata. Unutranju povezanost i solidarnost u grčevitoj odbrani logike lagode pozicije kojim je obezbjeđuje Ustavom BiH definisan institucionalni položaj sudske vlasti neki članovi VSTS dokazuju tako što tvrde da: Parlament ne može da ima nadzor nad pravosuđem uz paušalno objašnjenje primjereno invalidnom pravničkom obrazovanju i oskudim iskustvima autora da to nema nigdje na svijetu. Dakle, Parlament ne može imati nadzor nad pravosuđem zato što to nema nigdje na svijetu. Zamislite stručne kompetentnosti. Imputirajući Predstavničkom domu prekoračenje nadležnosti drugi član ne može da vjeruje da članovi VSTS raspravljaju u todiovi vlasti jer svi znaju koja je podjela vlasti i tako da raspravljamo o tome, kako da raspravljamo o tome da zakonodavna vlast vrši nadzor nad pravosuđem. Zato se već formiranje Privremene istražne komisije naziva direktnom kontrolom pravosuđa. Citirani stavovi uglednih članova VSTS, po logici, neprimjerenim izražavanjem nedokazuju osnovanost niti jednog navoda iz saopštenja i ne zavrjeđuju komentar. Međutim, zbog istinitog informisanja javnosti ukazujem na činjenicu da ova Komisija nije zahtjevala ili to, ja makar nemam takvih saznanja, nije zahtjevala da članovi VSTV-a raspravljaju o trodijeli vlasti jer to i nije nje zadatak niti ovaj najviši pravosudni organ ima takvu nadležnost utvrđenu članom 3. Zakona o VSTS. Zato citirano saopštenje i stavovi pojedinih članova VSTS osporavaju pravo najvišeg zakonodavog organa da istaži stanje u pravosuđu, definitivno opravdavaju zahtjev Predstavničkog doma da se utvrdi sposobnost ovog najvišeg sudskog i tužilačkog organa BiH da učestvuje u njegovoj reformi, rekonstrukciji i porušenog pravnog reda, uspostave vladavine prava, pravne države, čijoj devastaciji su odlučujuće pretpostavke da specijalizovani organi odlučuju u ime države, da državna uprava se samo specijalizuje na područje šta dolazi u njenu nadležnost. Zato sva tri kluba kao organske cjeline vlasti moraju biti isprepleteni odnosno uzubljeni jedan u drugi. To znači da apsolutna nezavisnost pojedinih stubova vlasti na čemu VSTS i pravosudna zajednica insistiraju, definitivno nije moguće. Nije zato što se nezavisnost pravosuđa odnosi samo na primjenu prava, a u slučaju apsolutne nezavisnosti on bi prestalo biti idealni dio cjeline i postao nekontrolisana samostalna vlast, paralelna preostaloj dijelu vlasti. Dakle, ako se uspostavi apsolutna nezavisnost sudskog stuba vlasti bez uticaja druga dva bez te međuzavisnosti i uzubljenja to bi postala jedna samostalna vlast izdignuta iznad ostatka vlasti. Nezavisnost

pravosuđa se, makar u nauci definiše na način da je sastavljena od četiri elementa; prvo sudijska nezavisnost kao organizaciono načelo. Samo nezavisno pravosuđe može garantovati kvalifikovanu pravnu zaštitu kao afirmaciju pravne države. Nezavisnost pravosudnih, obezbjeđuje se dakle podjelom vlasti. Drugo, sudijska nezavisnost je ustavno pravo. Odredba člana 2 / 3 litera e. Ustava BiH garantuje pravo na pravičan postupak u građanskim i krivičnim stvarima pred nadležnim nezavisnim, nestranačkim sudom. Treće, nezavisnost suda je pravo primjenjivača prava. Ovo načelo odnosi se na nezavisnost sudova od uticaja i drugih nosilaca državne vlasti i društvenih grupa, prije svega političkih neformalnih grupa. Zabranjuje neformalan uticaj na sud, smjernice i uputstva po kojima sud odlučuje kako i korigovanje sudskih odluka. I četvrto, na karaju, sudovi su primjenjivači prava. Sudska nezavisnost ograničava se samo, ograničena je samo zakonom pa ovo načelo zabranjuje odlučivanje po slobodnoj volji primjenjivaču. Ovo je obaveza primjenjivača prava, odlučivanje po slobodnoj volji primjenjivača obavezuje na pravilnu primjenu zakona. U čijoj nadležnosti je sudska vlast u BiH? Notoro je, notorna je činjenica da je prema članu 1/3 Ustava BiH složena državna zajednica sastavljena od dva entiteta, otvara pitanje u čijoj nadležnosti pravosuđe. Odgovor sadrži član 1.stav 2 Zakona o VSTS tako što određuje da je najviši nivo sudske vlasti samostalni organ Bosne i Hercegovine na koga se primjenjuju državni zakoni, prema tome ne može biti sporno da je pravosuđe u nadležnosti države BiH, a ne njenih organizacionih jedinica sa svim konsekvencama koje iz toga proizilaze. Da li je trodiobnom podjelom vlasti pravosuđe preneseno u nadležnost BiH? Načelo da je vlast ozbiljna moć, zahtjeva da se institucionalno nadležnost i položaj sudske vlasti zasnivaju na Ustavnoj podjeli koja odražava artikulisanu volju naroda kao suverena. U složenoj državnoj zajednici kakva je BiH podjela vlasti na najvišem nivou morala je biti uređena državnim ili kako to mnogi vole reći zajedničkim ustavom kao najvišim pravnim aktom. Tako se sudskoj vlasti odnosno pojedinim sudijama i tužiocima obezbjeđuje politička osnova da odlučuju u skladu sa navedenim načelima i pravnim pravilima, nezavisno od uticaja drugih segmenata vlasti, interesa nosilaca najviših političkih funkcija ili čak političkih grupacija. Sa druge strane načelo suvereniteta određuje da je narod nosilac državne, i zahtjeva da ustave donose parlamenti kod kojih je koncentrisan delegirani suverenitet građana. To znači da je nakon temeljiti prekonpozicija političkog državnog sistema izazvanog raspadom bivše Jugoslavije Ustav BiH morala donijeti ustavotvorna skupština ili kako to u nauci zovu konstituenta. Međutim, činjenica da je Ustav BiH nastao kao dio mirovnog sporazuma kojim je po diktatu velikih sila okončan rat dokazuje da ovaj najviši pravni akt nije nastao kao odraz volje, suverene volje naroda.

Zato predmetn njegove regulisanja nije organizacija i podjela vlasti, kojom se između ostalog uređuje institucionalni položaj i funkcionalna nadležnost sudskog stuba državne vlasti te njegova nezavisnost i samostalnost kao osnovnih postulata pravne države. To nužno otvara pitanje da li je sudska vlast u BiH legalna i legitimna. Činjenica da ustav BiH nije uredio institucionalni položaj i funkcionalnu nadležnost sudske vlasti potvrđuje da pravosuđe nema osnovu u trodiobnoj podjeli vlasti kako to pogrešno naziva VSTS, a zato nije legalna. Dakle, pravosuđe u BiH nije leglano, nema ga u zakonu. Neuređenost položaja pravosuđa u cjelini vlasti države, kao dio vlasti države BiH je presedan koji objektivno sprječava provjeru zakonodavnog organa. Da li sudovi ili tužilaštva izvršavaju ustavom utvorene nadležosti i primjenjuju na način koji obezbjeđuje društveni red i zavrijeđuje povjerenje građana kao pretpostavku njegovom legitimitetu. Opša saglasnost ne samo članova ove Komisije nego ispitanih svjedoka i najšire javnosit u BiH da je stanje pravosuđa katastrofalno, definitivno povrđuje da ona nema legitimitet. Dakle, pored toga što nije legalno pravosuđe u BiH nema ni legitimitet. Pravno neuređena samostalnost pravosuđa otvaraja prostor da ih VSTS tumači na način koji u datim okolnostima najviše odogovara interesima njegovih političkih mentora. U povratnoj korelaciji ovo je od VSTS prema politici, od povratnoj korelaciji politike prema VSTS to je evidentan politički pritisak koji ugrožava pravosuđe. Da li parlamentarni nadzor nad radom pravosuđa narušava sistem trodiobne podjele vlasti i presdtavlja nedopušten pritisak na rad pravosuđa. Ovo su sve piranja iz onog saopštenja VSTS-a. Bez obzira što nadležnosti državnih organa u sistemu trodiobne podjele vlasti nisu utvrđene ustavom, one se kao faktička vlast moraju preplitati, faktička vlast, bez obzira da li je Ustavom urađeno ili nije, one moraju biti uzubljene jedna sa drugom tako se isprepliću, tako da pradtavljaju permanentni nadzor i uvid i kontrolu vršenja zadataka od čega pravosuđe ne smije biti izuzeto, neko mora i pravosuđe kontrolisati. Svojstveno tome, paramentarno istraživanje stanja u pravosuđu ne može biti grubo miješanje i nedopušteni pririsak koji dovodi u pitanje ovog segmenta te cjeline vlasti. Zato ono ni na koji način ne ugrožva pravosuđe, nego čak šta više, ovo istraživanje afirmiše njegovu nezavisnost uvažavajući činjenicu da ona nije neograničena. Dakle, ovo što radi ova Komisija ja vidim kao afirmaciju samostalnosti i nezavisnosti pravosuđa, a ne njegovu negaciju. Između osatalo zahtjev za uvid u rad pravosuđa opravdava i činjenica da se Ustavom BiH, neuređena funkcija ovog stuba vlasti obavlja u imaginarnom prostrou bez odgovornosti. Ako sudska vlast nije Usavom uređena, a ipak se faktički vrši, postavlja se pitanje gdje, u nekom imaginarnom, neuhvatljivom pravosuđu u kojem nema odgovornosti i pod uticajem pojednih nosioca najviših

političkih funkcija i neformalnih društvenih grupa. Time Parlament, ne ugrožava efikasnost nego utvrđivanjem i ocjenjivanjem stranog utjecaja pokušava zaštititi pravosuđe i afirmisati konstruktivni pristup rješenju. Uvid u rad pravosuđa opravdava potrebe parlamentarne analize i usaglašavanja tendencija primjene prava sa sudskim i tužilačkim organima, sa ciljem ispravke grešaka i popunjavanja pravnih praznina. Ako se Parlament kao zakonodavni organ ne može miješati, ako su te linije razgarničenja apsolutne, onda se postavlja pitanje a ko onda daje autentično tumačenje propisa koje pravosuđe mora primjeniti? A skim se dogovaraju ispravke da se popune, dogovara popunjavanje pravnih praznina. Samo te dvije činjenice isključuju istinitost ili opravdanost one tvrdnje o apsolutnoj nezavisnosti pravosuđa. Biće toga još. Otudjenost pravosuđa, ovako, oprostite samo sekundu da se snađem gdje sam stao. Kao dokaz da je stanje u pravosuđu bitno uslovljeno propisima koje primjenjuje koje pravosuđe primjenjuje sa cilje postizanja programiranog društvenog reda u granicama društvenog uređenja ukazuju dva citata o potrebi izmjena Krivičnog zakona u Republici Srpskoj i jednom definicijom pa vas molim, dozvolite samo časkom da citiram ovo. Ja vas lijepo molim pokušajte pratiti sličnosti, suštinske sličnosti između ovih citata. Dakle, Predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Milorad Dodik u to vrijeme najavio je da će se na narednoj sjednici Narodne skupštine, nakon izbora vlade, naći i izmjene i dopune Krivičnog zakona Republike Srpske. Tim izmjenama, ovo je suština, bit će zapriječena zatvorska kazna od 3 i više godina za svakog ko ne poštuje odluke donesne u Republici Srpskoj. Prirodno je i normalno da onaj ko dolazi iz Republike Srpske usaglašava stavove sa njenim institucijama, a da onda to djelovanje u Sarajevu odrazi, ono što izbalansira, usaglašen iskoordinisan stav sa svojim institucijama. Smatramo da svi koji god odu tamo iz koje god političke strukture da dolazili moraju da se odgovorno ponašaju prema srpskoj gdje su izabrani, odakle su otišli da obavljaju posao na nivou na kojem se po pravilu izvode stvari sa terena. Iz entiteta svi moraju naviknuti na to moramo se naviknuti mi u Republici Srpskoj pogotovo koji to do sada nisu činili, ali se posebno moraju naviknuti u Bošnjačkom i Hrvatskom narodu koji su malo konfuzno ali, koji su u zajedničkim institucijama, a koji uvijek misle da su zajedničke institucije neovisna jedna, od bilo koga, da one same donesu odluku po svom nahođenju, a ne da dolazimo iz Republike Srpske i donosimo stavove Republike Srpske. Ovo su prvi ovi citati. Sljedeći, možda malo neobično za mjesto i vrijeme ali ja ću to ipak napraviti. Ja sad dalje citiram, zato sam vas zamolio da pokušate pratiti, ima li tu kakve sličnosti. Citiram Zakon o činovnicima, njemački zakon o činovnicima iz 1937. godine, citiram odjeljak drugu, obaveze činovnika,

paragraf treći kaže „imenovanja u činovnički odnos je dokaz povjerenja državne uprave koju činovnik mora opravdati time da je stalno svjestan uzvišenih obaveza koja mu nameće njegov položaj. Vođa i imeprijia zahtjevaju od njega istinsku ljubav prema domovini, spremnost na žrtovanje i punu radnu predanost, poslušnost prema pretpostavljanim i drugarski odnos sa saradncima. On treba svim sunarodnicima biti uzor vijernog ispunjavanja obaveza. Vođi koji mu obezbjeđuje zaštitu mora biti vijeran do smrti. Činovnik se u svako vrijeme mora bez uzdržavanja zauzimati za nacional – socijalističku državu i u cjelokupnom ponašanju rukovoditi se činjenicom da je nacional – socijalistička radnička partija u neraskidivom savezu sa narodom i nosilac njemačkog shvatanja države. O postupcima koju mogu ugroziti stanje imperije i onda ako mu nisu postali poznati njegovoj službi mora obavijestiti pretpostavljenog. Činovnik je odgovoran za savjesno ispunjavanje svojih obaveza, negovo ponašanje u izvan mora biti časno dovedeno u sklad sa ponašanjem i povjerenjem. On ne smije dozvoliti da član njegove porodice čini nečasne postupke. Nakon toga slijedi zakletva koju su pri preuzimanju dužnosti morali položiti svi činovnici tadašnje njemačke države. Dakle, zaklinjem se bit ću vijeran i poslušan vođi, njemačkoj imperiji, narodu i Adolfu Hitleru, poštovati zakone i moje službene obaveze savjesno ispunjavati, tako mi Bog pomogao“. Nakon toga citat jedne definicije pa vi zaključujte. Fašizam je državno uređenje, radikalnog, autoritativnog nacionalizma koje karakteriše moć diktatora, nasilna kontrola opozicije i kontrola sredstava za proizvodnju, razmjenu i distribuciju. Fašizam je naziv za ideologije i pokrete koji smatraju kako je država temelj ljudskog društva odnosno institucija koja treba u potpunosti nadzirati svaki aspekt društvenog života. Fašizam je državno uređenje koje radikalno ograničava ljudska prava radi veće stabilnosti i većeg poretka“, završio sam citate. Samo da okrenem ove moje lisiće, oprostite, da se snađem. Valjda vam ne oduzimam vreme pre više, eto ga sad mi je pobjego. Evo ga, sličnost ili čak identičnost razloga izmjena Krivičnog zakona Republike Srpske i tome prilagođene organizacije MUP-a, tamo su osnovana odjeljenja, posebna odjeljenja za istrag u ove vrste kriminala i tužilaštva koji moraju obezbjeđiti njenu striktnu primjenu radi uspostave programirano društvenog reda sa predmetom regulisanja njemačkog zakona o državnim službenicima zahtjeva isto rješenje. Kako je nestalo ono da nestane i ovo. Dokidanjem sistema, rješenje je u dokidanju sistema koji je proizveo što prevazilazi ovlaštenje ove Komisije i rješava se isključivo voljem nosioca suvereniteta na zakonom previđen način. E kakav je položaj pravosuđa u sistemu vlasti prema zakonu o VSTS. Da je Ustavom BiH izvršena podjela vlasti institucionalni položaj, funkcionalna nadležnost i kontrola rada pravosuđa bili bi

izvan suverene volje građana sa kojom bi Zakon o VSTS kao hijerarhijski niži pravni akt morao biti usaglašen. Zato nije. Od Visokog predstavnika ponovo nametnuti zakon o VSTS je samostalna cjelina koja autonomno uređuje pravosuđe nezavisno od Ustavom uređenog sistema državne vlasti. To dokazuje da za nadzor nad radom pravosuđa nije dovoljno isključivo apstraktna podjela vlasti nego primarno pozitivno pravo. Kao i svi tokom historije ovih krajeva nametnuti zakoni od raznih osvajača ni ovaj nije obuhvatio zatečeni poredak odnosa u pravosuđu, stvarnom primjenom autonomnih pravnih pravila tokom desetina godina što stvara određene probleme u njegovoj primjeni na faktički postojeće, ali normativno neragulisane odnose. Otuđenost pravosuđa iz cjeline državne vlasti u BiH otvorila je mogućnost da se pod krinkom neograničene nezavisnosti i samostalnosti izdigne iznad zakonodavnog organa, zato potenciraju tu nezavisnost jer se izdigo iznad zakonodavnog organa, proizvoljno tumači i arbitrarno primjenjuje pravna pravila i tako trasira put u anarhiju. Odgovornost VSTS za poremećen društveni red i ugroženu imovinsku i pravnu sigurnost građana isključuje zatvoreni sistem izbora članova ovog najvišeg pravosudnog organa. Uređena članom 4 zakona u kome se od ukupno 15 članova biraju, 10 članova biraju članovi prvosudne zajednice koji imenuju u VSTS. Sudovi, tužilaštva, pravobranilaštva tamo su nosioci tih funkcija imenovni od VSTS, a oni sad u povratnoj korelaciji predlažu članove VSTS. Dakle, u skladu sa članom 17. Zakona utvrđene nadležnosti imenuje sudije i tužioce koji u recipročnoj korelaciji biraju članove VSTS. Svojestveno tome, zatvoren sistem međusobno uslovljenih imenovanja sudija tužilaca i izbora članova VSTS-a objektivno ugrožava njihovu nezavisnost i nepristrasnost u vršenju pravosudnih funkcija, a ne paramentarni nadzor i analiza u stanja u pravosuđu kako se to najvišem zakonodavnom organu, apsolutno imputira predsjednik VSTS –a. Uslovljenost izbora članova VSTS-a i imenovanja nosica sudskih i tužilačkih funkcija otvorila je mogućnost članovima pravosudne zajednice da nesankcionisano generišu i održavaju anarhiju u primjeni prava, programiranu tako da udvorički ostvaruje ili štiti interese pojedinih nosilaca političke vlasti. Posljednje ću o tome, preporuka o imenovanju sudija, tužilaca nisu njihove stručne i moralne kvalifikacije nego odanost nosiocima političke vlasti. To potvrđuju brojni primjeri imenovanja sudija sa invalidnim pravničkim obrazovanjem, i nedovljnim praktičnim iskustvom, ali sa velikim brojem bodova iz intervjuja prema unaprijed utvrđenoj subjektivnoj ocjeni ispitivača. U stabilnim sistemima i u uređenim državama izbori i imenovanja se po svaku cijenu se u svakom smislu izvlače od subjektivne ocjene ljudi koji o tome odlučuju i objektivno konkretizuje. Zato što je ovako kod nas, zato imate slučaj da daleko veći broj bodova nosi dojam

ispitivača o kvalifikaciji kandidata od onog broja bodova koje objektivno daje njegovo obrazovanje i prethodna iskustva. Pretjeranim civilnim tumačenjem nezavisnost i samostalnosti pravosuđa, suprotnim razlozima trodiobne podjele vlasti, na koji se poziva VSTS je stvorio pretpostavke selektivnoj primjeni prava i uzurpaciji funkcije pravosuđa u mjeri koja prelazi čak i grance kadijskog sudovanja. Ja znam cijeli niz primjera gdje se pravosuđe pretvorilo u zaštitnika organiziranog kriminala. Kao dokaz tome navest ću nekoliko drastičnih primjera iz moje advokatske prakse u kojima pojedini sudovi odlučuju dijametralno suprotno primjenjivim propisima zaradi sticanja materijalne koristi organizovanih grupa kojim pripadaju, ugrožavaju imovinsku i pravnu sigurnost građana, a naročito stranih ulagača. Kratko prvi primjer, ja zastupam nekog talijana koji je profesor na šumarskom fakultetu u Bolonji, na Univerzitet u Bolonji se ne dođe sa ulice. Čovjek je napravio jedan dijagram konstruisao čitavo jedno postrojenje za pravljenje drvenih paleta jer mu je to zanat. Dođe u Bosanski Novi i investira tamo 6 miliona i 300 hiljada maraka, kad je to pustio u probnu proizvodnju dođe nekakav tamo lokalni mafijaš i čovjeku koji vodi posao u ime ovog italijana i kaže. Taj italijan nema više šta tražiti ovdje, ovo je moje i zabrani mu ulaz. Ovaj zove talijana, a italijan misleći da ovdje još ima pravne države sjede u kola i brzo dođe ovdje i nađe tog momka na kapiji, i kaže njemu, misleći da mu je napravio prijetnju, gledaj ti ja ću tebe sada tužiti, ovaj se nasmije, i odgovori, kaže samo ti mene tuži ali ti moraš biti svjestan da će ta parnica traje najmanje sedam godina, ja ću se potruditi da ona traje sedam godina, a nakon sedam godina nisi me trebao ni tužiti, dođi pa uzmi svoje. I čovjek nađe tamo nekoga, na žalost mog nekavog, zamalo ne rekoh uvaženo, ali nije uvaženi, nekog kolegu koji ga je počeo zastupati i proda čovjeka. Kad sam ja ušao na kraju te pete godine da čovjeku pomognem na ročištu za glavnu raspravu sud se izjasni mjesno nenadležnim, a na ročištu, na prvom pripremnom ročištu se oglasi nadležnim. I ja sad pravim žalbu na njegovo rješenje o nenadležnosti koje je stajalo u Prijedoru na sudu dvije godine. Sad je donio odbijajuću presudu, pa sam ja pravio žalbu i sad će žalbeni postupak trajati tri godine. Dakle, ja zaključujem da je u ovom slučaj Sud u Bosanskom Novom, neposredno uzeo u zaštitu organizovani kriminal, stavio se zapravo u zaštitu organizovanog kriminala na štetu imovinske sigurnosti ovog čovjeka.

DAMIR ARNAUT

Gospodine Dragiću, izvinjavam se da vas zaustavim. Dakle, prije svega Komisija ne razmatra pojedinačne slučajeve tako da nema potrebe da dalje nastavljamo sa pojedninačnim primjerima i

u interesu vremena zaista sam obavezan zamoliti vas da okončate ovo uvodno izlaganje pa da Komisija postavi pitanja.

MARKO DRAGIĆ

Evo ja okončo.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam puno na izlaganju. Otvaram raspravu u skladu sa praksom Komisije kada su u pitanju znači pitanja i komentari članova Komisije. Ja bih konkretno imao jedno pitanje kada je u pitanju sastav VSTV-a i uzimajući u obzir činjenicu da dolazite iz advokatske branše, konkretno pitanje, da li smatrate da advokati trebaju biti članovi VSTV-a, da li to eventualno dovodi do sukoba interesa i da li bi se u nekoj budućoj reformi, s obzirom da je jedna od zadataka Komisije da pripremi eventualne izmjene i dopune relevantnih zakona, prisustvo advokata iz VSTV-a trebalo izbaciti, to je jedno pitanje, i drugo pitanje, da li smatrate da bi pomoglo ukoliko bi se Visoko sudsko i tužilačko vijeće razdvojilo na recimo Visoko sudsko i Visoko tužilačko vijeće, tako da tužioci ne biraju sudije i obrnuto? Hvala vam.

MARKO DRAGIĆ

Ovako da li bi advokati trebali biti članovi VSTV-a.

DAMIR ARNAUT

Oni sada jesu, zakonom znači izvaditi iz VSTV-a.

MARKO DRAGIĆ

Gledajte, jednako kao i ovo drugo pitanje da li treba razdvojiti VSTS na sudstvo i tužilaštvo, zavisi od pravilnog obavljanja funkcije VSTS, ako je VSTS sposoban da svoje djelovanje i uticaj na pravosuđe i tužilaštvo svede zakonske okvir i učine ga efikasnim ne vidim neke potrebe da se rastavlja. Ako iza toga stoje neki razlozi koji meni nisu dostupni ja to ne mogu komentarisati. Otprilike to vrijedi i za ovo pitanje, prvo pitanje da li advokati trebaju biti članovi VSTS zavisi od toga kako se biraju. Ako se članovi VSTS, mene što se tiče, gledajte, ako kažete da ne znam sudije suda tog i tog biraju članove VSTS-a gdje vi tu prepoznajete onu liniju suvereniteta, onu crvenu

suvereniteta, sve se dešava izvan toga da će neko predložiti advokata za članove VSTS, samo predložiti bez imenovanja, ja pravim veliku razliku između prijedloga članova VSTS –a i njegovog imenovanja. Ja bih dozvolio da ovi koji po onom tamo članu trećem predlažu članove VSTS –a da to i ostane tako pod uslovom da ih neko imenuje, da im da legitimitet, zapravo legalnost oprostite, ovoga tu nema. Znači ako će dovesti advokata u sukob interesa sa obavezama i nadležnostima VSTS –a onda to ne treba činiti. Treba li još šta?

DAMIR ARNAUT

Sasvim dovoljno, hvala vam, odgovorili ste konkretno na moje pitanje. Pozivam druge članove komisije da iskroiste ovu priliku da postavite pitanje ili eventualno uložite komentare vezano za svjedočenje. Gospodin Begić, izvolite.

ZLATAN BEGIĆ

Zahvaljujem predsjedavajući i sve vas lijepo pozdravljam, pozdravljam i gospodina Dragića, zahvaljujem se na njegovom sveobuhvatnom izlaganju iz kojega smo mogli dobiti još neke fakte koji će nam biti važni u našem budućem radu. Jedno pitanje gospodinu Dragiću vi ste primjetili da mi imamo model ustavnih rješenja koji uopšte ne odgovara mentalitetu i evropsko – kontinentalnoj tradiciji, da li smatrate da bi bilo dobro da pravosuđe i pravosudni sistem budu regulisani na nivou ustavnog akta odnosno da ključni principi odnosa pa uključujući i podjelu vlasti i podjele vlasti i međusobnih odnosa budu normirani kao ustavna kategorija, a u cilju pravne sigurnosti prije svega i onoga što proizilazi. Hvala lijepo.

DAMIR ARANUT

Samo mikofon molim vas, mikrofon radi stenograma.

MARKO DRAGIĆ

Čini mi se da sam ja već u uvodnom izlaganju rekao, nema vlasti koja nije zakonom uređena, što znači nema podjele vlasti, cjeline državne vlasti na ona tri stuba bez da je utvrđena ustavom to je jednostavno nužnost jer na taj način ona dobija legalnost. Da li bi sad trebalo da reguliše i ove detalje odnosa između pojedinih stubova to je sad pitanje jedne druge analize. Ja ću vam reći, ja sam 30 i nešto godina radio u Švajcarskom pravnom sistemu. Kantonalni ustavi u Švajcarskoj

previđaju takvu mogućnost da parlamenti vrše tumačenje odnosa te samostalnosti, zapravo odnosa između pojedinih stubova vlasti, ako bi se prihvatila njihova praksa nemam ništa protiv. To tamo jako dobro funkcioniše, imat ćete primjedbu od naših pravnih teoretičara zašto Ustav reguliše te odnose, ali imajući u vidu naša shvatanja o organizaciji države, naročito nakon ovog Dejtona ustav koji nije Ustav ovo je ugovor o prestanku rata, bilo bi uputno napraviti to. Ja sam sklon, radio sam nekad takve stvari, da se pojedina pitanja i ja mislim da je to metodološki promašaj ove Komisije, da pojedina pitanja bi se morala istražiti, trebalo je nas učesnike u raspravi koncentrisati na pojedina pitanja tako da naši zaključci čine jednu cjelinu izvještaja Predstavničkom domu. Da li bi to bili pojedinci ili čak grupe, ljudi koji se bave ustavnim pravom su trebali napraviti analizu sadašnjeg stanja i predložiti prijedloge. Dakle ja sam sklon tome da se ustavom urede i međusobni odnosi stubova vlasti.

ZLATAN BEGIĆ

Hvala vam gospodine Dragiću.

DAMIR ARNAUT

Hvala, ima li još prijavljenih. Gospođa Marinković – Lepić, izvolite.

MIRJANA MARINKOVIĆ – LEPIĆ

Evo ja bih samo postavila pitanje koje sam i postavljala u više navrata našim svjedocima koji su jednako kao i vi smatrali da način izbora članova Visokog sudskog i tužilačkog vijeća nije primjeren iz ovih ili onih razloga, bilo je različitih znači razloga i to nam i koristi da sagledamo dakele cjelovitu sliku, zato sam vas htjela pitati koji bi po vama bio najbolji način izbora članova Viskog sudskog i tužilačkog vijeća.

MARKO DRAGIĆ

Vidite, ja sam (isključen mikrofoni) i meni sve ono čega nema u zakonu i što nije izraz volje suvereniteta para i oči i uši. Ja bih ovo kao što sam malo prije rekao da neko predlaže članove VSTS-a ali bi pitanje imenovanja riješio na drugi način. Razdvojio bih prijedlog i imenovanje. Gledajte u Švajcarskom pravnom sistemu sve sudije nižih sudova do vrhovnog suda se biraju na izborima se biraju, dok u Njemačkoj, sudiju ustavnog suda predlaže državna uprava, eto ga onaj

prelaz od jednog ka drugom stubu vlasti, a imenuje Bundestag. Znači treba razmisliti ja kad bih sjedio i neko vrijeme razmišljao, pravio neku konstukciju, ja bih našao način na koji bi izbor obezbjedio legitimitet kroz suverenitet. Treba naći takvo jedno rješenje da ne ostane samo ovako. Ako sada dozvolite nećete to predlagati, gledajte mene što se tiče, meni je apsurd da izbor članova VSTS –a završava na prijedlogu neformalnih grupa, na prijedlogu neformalnih grupa, pa to nema nigdje na svijetu. Znači da se tome obezbjedi legitimitet načemo mi nekakav način ko bi sad trebao vršiti, ova predlaže, a ovaj imenuje. Eh, to je sada ona relacija, onaj odnos između stubova vlasti, ne možete, ne možete, ja ne znam kome pada na pamet da ovako tvrdokorno insistira na apsolutnoj nezavisnosti pravosuđa. Hajde nije predmet ovoga da ne oduzimam vrijeme ali ja ću vam navesti cijeli niz primjera. Kako ćete popuniti pravne praznine, kako ćete dobiti autentično tumačenje. Gledajte zbog tog apsurdna imate još jedan veći, evo riječ je na primjer u Republici Srpskoj, neki put gledam onu skupštinu, nije to uvijek, pravna pravila, propise, kontrolu primjene propisa ili kontrola primjene propisa završava na vratima skuštine evo ovog vašeg Parlamenta. Vi donesete neki zakon, jelde sa ciljem uređenja nekog segmenta društvenih odnosa i nemate mogućnost da pratite niti primjeni, pravilnu primjenu niti, ali ste postigli efekte, zašto? Pa zato što vam je tu korelaciju sa primjenjivačem prava prekinuo Milan Tegeltija i njihovo tumačenje takve apsolutne nezavisnosti pravosuđa. Zar nije apasurd, vi ovdje ste nosioci suverentiteta, jel tako imate obavezu da uredite društvene odnose, zato donosite pravila, ali nemate mogućnosti kontrole primjene efekata, jesam li u pravu? Jel prvi put ulazim u ovu salu pa ne znam. Nemojte, nemojte, gledajte zato morate vi ako se pojavljuju problemi u primjeni određenih propisa koje ste vi donijeli vi morate koordinirati sa primjenjivati sa primjenjivačem prava, to je izraz nužde. Ako sam primjenjuje kako on hoće, a on zna zašto primjenjuje, zašto ti primjenjivači kojima je on šef, zašto se biraju ovo što kažem, najveća preporuka je odanost režimu. Ko ga pita koliko zna, sve što manje zna, sve što ima manje iskustava, sve je bolji. Kako vi očekujete da mi jednog dana uredimo ovu državu pa da je smijemo nazvat pravna država, kako? Oprostite, evo.

DAMIR ARANUT

Hvala vam.

MARKO DRAGIĆ

Jel završeno?

DAMIR ARNAUT

Da li ima još prijavljenih? Gospođo Čolo izvolite.

ALMA ČOLO

Hvala na vašem izlaganju.

MARKO DRAGIĆ

Ja sam malo preglasao pa me nećete zaboraviti.

DAMIR ARNAUT

Mikrofon gospođo, molim, radi zapisa.

ALMA ČOLO

Ja sam navikla da bi zbog Covid-a 19. Hvala na vašem izlaganju, hvala što ste došli. Odajete utisak jednog autoritativnog i advokata koji ima dosta znanja. Mene malo, zaparalo mi što ne govorite Bosna i Hercegovina, stalno BH, i ja stalno govorim RS ne govorim Republika Srpska.

Dobro, ali nema veze. Mene interesuje ovo pitanje imenovanja. Rekli ste da se u pravosudne strukture imenuju ljudi koji, invalidnog pravnog znanja, zakonom su propisani kriteriji za pojednane nivoe pravosudnih funkcija, koliko treba da ima iskustva u struci, da li mislite da su ti kriteriji postavljeni prilično nisko za pojedine sudije kao što su sudije Suda Bosne i Hercegovine ili tužioci na državnom nivou, broj godina iskustva, kao uslov se postavlja završene pravni fakultet i položen pravosudni ispit pa me interesuje šta vi podrazumijevate pod tim invalidnim znanjem, vjerovatno iz vašeg iskustva radeći kao advokat imate priliku da se susrećete sa sudijama i tužiocima i vidite da to njihovo iskustvo nije na visini koje bi trebalo da bude kada je u pitanju primjena propisa i donošenje sudskih odluka i pravosudnih odluka, mislim na tužioce, tužilačkih odluka, pa me interesujete da li mislite da te kriterije treba postrožiti, zašto smatrate da se radi o invalidnom pravnom znanju i imate li malo više podataka o tome da onaj ko je blizak politici on može da napreduje i on može da bude izabran, imate li tu nekih konkretnih pokazatelja. Hvala.

MARKO DRAGIĆ

Ovako, zašto kažem.

DRAGAN MEKTIĆ

Mikrofon.

MARKO DRAGIĆ

Opet, zašto kažem da u pravnoj praksi ili pravosudnoj praksi primjećujem puno, ne malo, nego puno invalidno obrazovanih primjenivača prava. Evo vam jedan primjer, kako hoćete da zovem sudiju Okružnog suda u Banja Luci koji status umješaka odredi rješenjem. Znae koliko on zna, da,da. I ja vam mogu nabrajati koliko hoćete takvih primjera. Dakle, taj koji ne zna šta je pravna norma i koji ne zna značaj pravnog propisa i uticaj toga na željeni društveni red ne može primjenivati pravo. Smijem li ja o imenima pričati?

DAMIR ARNAUT

Nema potrebe.

MARKO DRAGIĆ

Dobro, nema potrebe. Ovaj ja sam vam tamo pročitao. Hoćete li da ja zaključim da je dovoljno obrazovan i da ima dovoljno iskustva ovaj član VSTS-a koji kaže, ne može to biti, tako jer to nema nigdje na svijetu. Znae zašto kaže da to nema nigdje drugo na svijetu. Zato što ne zna ništa drugo. Ma da, dakle to su razlozi zašto ja tvrdim da je masa, masa ljudi u pravosuđu invalidnog obrazovanja, a kako neće biti, sjećate se ove kupovine diploma. To je došlo dotle da ja pošaljem unuka da mi donese diplomu koju god hoćete, a nakon toga zato što sam vijeran nekome dobijem mjesto, gdje određeni gospodin lupi po leđima, kaže šta nemaš posla idi tamo pa tamo radi. Tako je čovjek došao u sud, šta vi očekujete od njega, pravilnu primjenu prava u svrhu zaštite moje imovinske lične i svakovrsne sigurnosti. Pa ne zna on, koji je pravni koj nije nema ni toliko logike da može dvije činjenice dovesti do logike da bi izveo pravilan zaključak. On ne zna šta je logički silogizam, a masa je toga, najveći dio je toga, i to nekome odgovara. Šta bi bilo da su postavili mene, šta bi bilo da su postavili mene tamo negdje pa da ja procjenjujem ne znam osnovanost optužice za određeno krivično djelo. Ma da, i šta ste sada ovo drugo pitali?

ALMA ČOLO

Da li mislite da su kriteriji i suviše nisko postavljeni?

MARKO DRAGIĆ

Ma gledajte, kriteriji sami po sebi nemaju apsolutno nikakva značaj jer oni nose toliko bodova da će bodovanje rezultata intervjua preći to. Kriteriji su tako promatrajući čista jedna floskula, kojoj ja ne pridajem nikakav značaj. Jasno je da neko mora završiti pravni fakultet da mora imati pravosudni ispit, ovako, onako ali dođe na intervju i on dobije više bodova nego što mu nose oni iz tih kriterija, pa da. Gledajte kao rješenje toga ja mislim da treba intervju objektivizirati, tačno odrediti šta nosi koliko bodova, samo jedan primjer. U vrijeme dok sam ja radio na fakultetu u Švajcarskoj ja sam obavezan sastaviti pitanja za pismeni ispit i odgovoriti na pitanja i bodovati pojedine segmente odgovora, izraziti u bodovima i to deponovati kod studentske službe. Nakon pismenog ispita ja bodujem ono kako sam utvrdio prije tog ali gledajte to bodovanje ide na drugu decimalu, mene u tome nema, ja nikada nisam mogao, jer tim kriterijima, tom objektivizacijom je isključen moj dojam. Vi imate studenta kada vam sjednu i napišu jedan pismeni suze vam bukvalno ide, to je tako rječita djeca, tako lijepo napisano, a kada tražite suštinu u tome tu nema nigdje ništa. Ja ne mogu pasti na tome jer mi je ovamo objektivizirano. To isto treba napraviti, objektivizirati pitanja i rezultate, zapravo rezultate intervjua, pa da vidimo sad. Evo ga.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, gospođa Mira Pekić izvolite.

MIRA PEKIĆ

Evo krato ćemo. Hvala vam gospodine Dragiću na vašem svjedočenju. Evo ja ću kratko jedno pitanje koje se tiče Zakona o krivičnom postupku, obzirom na vaše dugogodišnje iskustvo, smatrate li da su neophodne izmjene zakona o krivičnom postupku, naročito izmene koje se odnose na oštećenog u samom krivičnom postupku i to u smislu da bi oštećeni trebao da ima pravo da sudjeluje u samom postupku, a ne kao sada. Hvala.

MARKO DRAGIĆ

Gledajte, svakokrivično djelo koje ostavlja posljedice po neka lica mora biti do kraja istržano i sankcionisano i taj koji je oštećen mora imati priliku da se izjasni na optužnicu. Mene što se tiče, ovo rješenje da optužnicu sastavlja i diže samo ovlašteni tužilac, a da oštećeni nema mogućnost privatne tužbe je apsolutan promašaj. Tako da je mene što se tiče ja bih to pod hitno mijenjao i prilagodio rješenjima u drugim pravnim sistemima. Dakle, dozvolio bih da ovaj ustane sa privatnom tužbom ne prvenstveno zbog toga da počinilac krivičnog djela bude kažnjen nego da ja namirim moju štetu, ovako mene nema. Znači bih pod hitno bih to napravio. Eto ga.

DAMIR ARNAUT

Gospođo Čolo još jedno pitanje.

ALMA ČOLO

Može li još jedno pitanje?

MARKO DRAGIĆ

Ma kako ne može. Tu sam ja.

ALMA ČOLO

Oprostite molim vas. Kad je u pitanju Zakon o krivičnom postupku govorili ste o svojim iskustvima u Švicarskoj koje je konfederacija, htjela sam vas pitati da li mislite da Zakon o krivičnom postupku, mada dolazite sa teritorije RS i oni su uvijek protiv.

MARKO DRAGIĆ

Ja sam iz Orašja.

ALMA ČOLO

Je li, oni su protiv unifikacije i donošenja jednog zakona na nivou države, interesuje me da li mislite sa aspekta zaštite ljudskih prava da li bi bilo bolje da je jedan krivični, procesni zakon koji bi regulisao pitanje krivične procedure, a ne kao što sada imamo četiri zakona i drugo pitanje, kad se radi o postupanju tužioca u istrazi, tužilac ima mogućnost da odluči da li će narediti provođenje

istrage, znai da donese naredbu da provede istragu, ali isto tako ima mogućnost da donese naredbu da neće voditi istragu ili da će obustaviti istragu koja je već započeta. U tom slučaju oštećeni ima pravo samo u roku od 8 dana da podnese pritužbu kolegiju tužilaca. Kolegiji tužilaca u pravilu, prema izvještajima VSTV-a to smo vidjeli 100% uvijek su te naredbe onakve kako su prvobitno donesene, što znači da oštećeni kad podnese pritužbu kolegiji tužilaca potvrdi prvobitnu odluku postupajućeg tužioca, vjerovatno ne ulazeći u meritum jer onaj tužilac koji radi na predmetu on dobro poznaje predmet pogotovo ako je obiman predmet i neće se svi drugi tužioci upuštati u to da procjenjuju sve one dokaze koje je on imao prije nego što je ušao u istagu ili u sredini istrage kada obustavi ili na kraju. Tako da me interesuje da li mislite da je ta pritužba uredu tužioca efikasno pravno sredstvo za oštećenog. Znači ovo je jedno pitanje slično Mirinom pitanju i ovo prvo da li jedan ZKP bi bolje štitio prava na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

MARKO DRAGIĆ

Gledajte, ja ću vam prvo reći kako je to riješeno u Švajcarskoj pa ću onda komentarisati zašto je to tako ovdje. Gledajte, vi znate kako je nastala Švajcarska konfederacija. Ona je nastala udruživanjem feuda u ono vrijeme koji su imali sva obilježja državnosti, sadašnjih kantona tako da svaki kanton zapravo svaki onaj feud je u zajednicu unio vlastito zakonodavstvo, i vi ste u jednom. Ja kada sam došao nekada davne godine u Švajcarsku i to je moj prvi naučni rad koji sam radio tamo od 26 kantona imali ste 24 procesna prava, građanska procesna prava. I sad je izvršena unifikacija ista stvar je i sa krivičnim pravom. Kad se sad vidjelo da primjena procesnih odredaba ugrožava primjenu materijalnog prava napravili su unifikaciju. Tako da ukoliko smo u istoj državi ako su nam ustavna prava ista trebalo bi ih na isti način zaštititi. Pričam o postupku, treba ih na isti način i zaštititi. Zašto se ta prava u Republici Srpskoj štite na drugi način od vaših u Federaciji BiH. Znači ja sam apsolutno za to da se što je moguće prije napravi unifikacija krivično-procesnog prava. To je jedna stvar. Zašto mi to nemamo, gledajte, kad bi se izvršila unifikacija krivično-procesnog prava koju ja vidite zagovaram, Zakon o krivičnom procesu bi morao donijeti državni parlament da bi uredio na teritoriji čitave države. Državni je sve ono što ovaj Parlament u ovoj vašoj sali donosi, izmiče iz ruku onih kojima treba podrška pravosuđa za organizovani kriminal. Nema uticaja na to, i zato mi namamo to i teško ćemo se izboriti za to. Znate koji je jedini način da se riješi, da nestane tih ili da bar nisu u takvoj moći na takvoj poziciji da opstruišu unifikaciju zarad zaštite vlastitih interesa, zato imamo rascjepkano krivično – procesno pravo. Da li su ove

pritužbe efikane? Ja ću vam spomenuti primjer iz moje prakse sa okružnim tužilaštvom u Doboju. Ja sam u jednom predmetu razbojništva, otvoreno, jasno, vidite koliko galamim, tvrdio da tužilaštvo u Doboju podržava otvoren policijski krimina što je istina. Znae kako? U vrijeme izvršenja krivičnog djela počinilac krivičnog djela je cijelo vrijeme, ja pribavio onaj izvod iz telefona, kako se zove ono, cijelo vrijeme izvršenja krivičnog djela bio u neposrednoj vezi sa počinioem. Nako toga je dobio od počinioea krivičnog djela 3000 i nešto maraka. Sama činjenica da je učestvovao u podjeli dobiti nezakonito stečenom, pravi njega kao saućesnikom, ali neće tužilaštvo protiv organizovanog policijskog kriminala, neće. I sad je ova tužilac donijela naredbu da se obustavi istraga po mojoj prijavi. Gledajte ne samo to nego su, jel se bavite pravom.

ALAMA ČOLO

Bila sam tužilac.

MARKO DRAGIĆ

Eto vi to sve lijepo razumijete.

ALMA ČOLO

Ali ja volim da ovdje vi to kažete.

MARKO DRAGIĆ

Neka, neka tužilac je naredila da počinioeu krivičnog djela vrati oružje kojim je počinio razbojništvo, čujete vi šta ja pričam, tužilac naredila. Ja napravim krivičnu prijavu protiv tužioca. Kada sam napravio krivičnu prijavu protiv tužioca oni su pali sa stolice. Šta onaj čiča tamo hoće. I drugarica glavni tužilac naredbu ne ide se u istragu. Zar očekujete da moj prigovor na tu naredbu prođe kod članova tužilačkogkolektiva? Pa svi su oni isti. Znači da bi se obezbijedila efikanost, efikasnost je malo preširok pojam, evo ja ga shvatam u tom smislu da natjeramo članove tužilačkog kolektiva da ozbilno raspravljaju koko toga i dati svakome priliku da se izjasni, nek pokaže obraz, nek pokaže, ne znam profesionalnu etiku. Ovaj, ja sam u tom smislu.

DAMIR ARANUT

Hvala vam gospodine Dragiću, hvala još jednom na ovom svjedočenju i saradnji sa Komisijom.

Ad. 3

Zaključujem drugu tačku dnevnog reda i prelazimo na treću tačku dnevnog reda, a to je salušanje svjedoka pred Privremenom istražnom komisijom predstavnika stukovnih udruženja, konkretno Kluba novinara Banja Luka i Udruženja BH novinari. Prvi na redu je gospodin Siniša Vukelić iz Kluba novinara Banja Luka. Ja ga molim da uzme mjesto, bilo koje gdje se može uključiti mikrofon. Dakel, možete ostati, naravno nikakav problem. Izvolite gospodine Vukeliću izaberite bilo koje mjesto gdje ima mikrofon, dakle. Još jendom podsjećam teću tačku dnevnog reda ćemo oknčati najkasnije u petnaest i pedeset, jer kao što sam rekao četiri člana ove komisije gospodin Begić, gospođa Čolo, gospodin Mektić i ja neophodno trebamo prisustvovati nastavku sjednice Ustavo-pravne komisije u 16 sati, zbog Zakona o sukobu interesa koji je na redu, tako da molim sve da uzmu to u obzir.

Gospodine Vukeliću hvala vam na dolasku, hvala na saradnji koju ste time iskazali sa Istražnom komisijom Predstavničkog doma, kako je naša praksa ja ću vas zamoliti da date uvodno obraćanje na temu stanja pravosuđa u Bosni i Hercegovini, naravno s posebnim osvrtom je li na to kako novinari vide to, kako pogotovo strukovna udruženja novinara to vide i kako se stanje na pravosuđu konkretno odražava na rad novinara? Mi smo kada smo odlučivali da pozovemo predstavnike medija na sjednicu Komisije konstatovali kao Komisija da jedan značajan broj korupcijskih afera otkrivaju upravo novinari i također smo konstatovali da se novinari suočavaju sa ogromnim pritiskom na svoj rad i zbog toga smo smatrali potrebnim da čujem o konkretnim ovim pitanjima od predstavnika novinara i danas ćemo čuti vaše svjedočenje i također svjedočenje od Udruženja BH novinari, a za neku od narednih sjednica imat ćemo i Društvo novinara Bosne i Hercegovine. Hvala još jednom na saradnji sa Komisijom i izvolite.

SAŠA VUKELIĆ - KLUB NOVINARA BANJA LUKA

Pozdaravljam sve. Hvala vama što ste nas, što ste me pozvali i što smatrate da je važno da čujete kako medijska zajednica doživljava stanje u pravosuđu, kako se to odražava na naš rad i ukupno koliko imamo problema u postupanju i praćenju procesa sudskih ili u nekom ne postupanju po našim tekstovima. Ja ću biti dosta kraći, malo je vremena i novinari vole izbacivati što više nepotrebnih informacija kako bi bili sažetiji. Dvadeset i četiri godine iskustva, slušajući i kolege

novinare u brojnim medijima, prateći brojne procese. Novinari i medijska zajednica se osjećaju nesigurno i nezaštićeno u ovoj državi. Mi dijelimo stvarno percepciju koja je prisutna u javnosti i koju ste vjetovano čuli i zbog čega postoji i vjerovatno je formirana ova Komisija i zbog čega ja sjedim i vi zajedno ovdje, da je stanje u pravosuđu vrlo loše i da se nešto mora brzo po tom pitnju promijeniti. Napadi na novinari se ne kažnjavaju efikasno čak i kada dođe do suda kazne su oslobađajuće ili neprimjereno niske. Nekoliko primjera zašto se mi osjećamo nezaštićeno i nesigurno, imam osjećaj da smo od strane pravosuđa tretirani kao neprijatelji ove zemlje i neko koga treba isljedivati, a ne da budemo partneri u jednom zajedničkom dijelu puta ka cilju da ovdje bude bolje društvo, da se stvari mijenjaju na bolje. Evo počeo ćemo na primjer, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Milorad Dodik je 25.06. rekao da OSA prisluškuje medije i neke novinare, nismo vidjeli nikakav rezultat. Zatim svi znamo da tužilaštvo istražuje medije i novinare i sasluškava ih koji pišu protiv kriminala i korupcije. Svi znamo za slučaj i aferu kupovine diploma i broji drugi. Znači umjesto da istražuju oni koji su bili predmet teksta vi istražujete onoga ko piše o tome. Imamo na primjer, zatim je razlog ne postupanje po brojnim tekstovima gdje su novinari otkrili brojne afere. Gledajte, ja sam dugo u tom poslu, ili postupate ili ako ne postupate onda saopštite da to nije tačno, da ste provjerili. Onda treba kazniti medije, nemoguće, samo moj medij kapital ili brojni drugi koji su radili istraživačke priče, da li štampani ili elektronski, za te brojne afere nikoga nije briga. Ignorantski odnos je jednostavno drugi način izbjegavanja činjenica i zataškavanja. Novinari su postali rezignirani da li oni nešto pogrešno rade ili nema efekta takvog postupanja. Znači mora biti neko kažnjen, ili novinar koji je to pogriješio ili medij ili ima istine ili ne. Javnost je zbunjena do te mjere da kažu pa ili od onoga da će vi to pišete to nema efekta do toga da smatraju da je ovdje kupljeno, osjećate da radite jedan bezvrijedan posao u kojem nema nikakvih rezultata. Nemoguće je toliko afera i stvaranje te da je bespredmetno uraditi i istražiti. Četvrti razlog zašto se osjećamo, ne samo predstavnici medijske, medijske radnike, tu su i snimatelji fotografija i ostalo koji su sa nama dijele hljem. Napadi, rekao sam prolaze nekažnjeno ili su male sankcije. Navest ću samo dva primjera iz Republike Srpske. Slučaj Vladimir Kovačević, nikada nećemo saznati očito ko je nalogodavac pokušaja njegovog ubistva sa metalnim šipkama. Dvojica napadača jedn je kažnjen drugi je u postupku. Nikad niko nije spomenuo, tužilac nije pitao ko vam je to naredio, ko vam je dao novac. Imamo slučaja da drugi napadač koji je bio u bjekstvu pokušava da se nagodi sa tužilaštvom da dobije manju kaznu nego prvoosuđeni iako je bio u bjekstvu. Medijska zajednica bi rekla, pozdavila bi tu nagodbu da dobije manju presudu pa čak i

oslobađajuću ukoliko otkrije, i svjedoči protiv nalogodavca takog djela, ne to nije ni pokušao. Isti ovaj slučaj novinara Vladimira Kovačevića, novinara BN-a, imamo dvije različite presude u kojoj je, šta se desilo, samo ću kratko. Vladimir Kovačević kad je brutalno pretučen i kada je pokušano njegovo ubistvo završio je u bolnici, izašao je iz bolnice sav u ranama sa šavovima isti dan Radio televizija Republike Srpske, Alternativna televizija Banja Luka prenosi tekst iz beogradskog Informera, tabloida naravno, u kojem se kaže da je on od USAID primio 80000 dolara. Opravdavajući. ATV i RTR prenose tekst beogradskog Informera dan kad je on izašao kući svojoj ženi i djeci da je Vladimir Kovačević od USAID dobio 80000 dolara. Mi smo osudili kao Klub novinara i Udruženje BH novinara, naravno. Kovačević je tužio RTRS, RTRS je izgubio tu presudu, prvostepeno, naloženo je da plati odštetu. Tužio je i ATV koji je to prenio. Sudija u istom postupku protiv drugog medija, kaže, odbija to i kaže, da jeste utvrđeno je da je to netačna informacija, nije Kovačević primio 80000 dolara, ali to nije nanijelo njemu nikakvu štetu jel nije uopšte danas sramota dobiti od USAID 80000 dolara. Znači iako utvrđuje da je netačno on smatra da to nije uredu. Drugi slučaj, ovaju put ću biti malo ličan ali prijetnja koju smo mi imali istažujući neke investicije od strane Serdarova u Republici Srpskoj. Nas je nazvao Duško Perović šef predstavništva Republike Srpske u Moskvi i otvoreno priznao, u, dvije – tri minute je pričao i prijetio, rako da se zove tako, da ovo je prijetnja, priznao je da je prijetnja i rekao je šta će nam uraditi ako nastavimo to istaživati i tako dalje. Naravno otiši smo prijaviti, predali smo snimak policiji, policija je tu uredno završila i predala tužilaštvu. Tužilaštvo je poslije dva mjeseca ili tri čini mi se da nema osnova za pokretanje istrage i da to nije bašt neka prijetnja i u svom obrazloženju iz kojeg se vidi da nisu nazvali gospodina Perovića nisu pokušali utvrditi da li je to njegov broj mobilnog telefona, naravno da jeste. Mi smo i prije komunicirali s njim. Uopšte se nije udostojilo da odvoji dvije minute vremena da presluša snimak audio u koje se prijeti jer vidimo u obrazloženju da se samo ono što smo mi prepričali navodi. To su samo, eto na brzinu dva slučaja kako mi imao, da ne pričamo o ostalim pritiscima i prijetnjama smrću. Pet razlog zašto se ojećamo nezaštićeno i nesiguno sa ovakvim pravosuđem to su pritisci da se otkriju izvori informacija, čitate to na štampi, telviziji gdje su bili takvi slučajevi. To je, pritisci da se otkriju izvori inforamacija to je kršenje međunarodnih dokumenata od Vijeća evrope, OEBS, Evropske federacije novinara. Znači to je nešto što je potpuno suprotno onome što mi radimo. Vi tražite, da lije tačno ono što smo mi objavili ili ne, neko je rekao, ko vam je dao tu inforamciju, koga vi istražujete? Više desetina napada na novinare i svake godine su sve veći. Prema evidencijama Udruženja BH

novinara i linije za pomoć novinarima koji zaprimaju te prijave. Odnos prema medijskoj zajednici upravo zbog gore navedenih razloga koji sam rekao je takav da svaki četvrti ispitanik u Republici Srpskoj smatra da je opravdano nekada udariti novinara. To je strašno. Zašto, zato što se ne kažnjavaju napadi, naša, nema efekta zbog neefikasnog tužilaštva istrage, zbog toga što visoki zvaničnici i funkcioneri u ovoj zemlji, oni promovišu takav način ponašanja, takav odnos prema novinarima, takav odnos koji promovišu uspostavljaju kao praksu institucije daju čiji nam informacije koje tražimo, ignorišući naše zahtjeve i ponašajući se kao da je to njihova privatna kompanija. I samo ću još jedna kratak dio, nezavisno od ovoga. Dugo sam se bavio dnevnim novinarstvom radeći u agenciji i štampi i televiziji i ono što sam primjetio, ako mogu samokratko, a to je praktični problemi sa kojima novinari nailaze na terenu, to su od namjerno određivanje malih sudnica, možda vam ovo izgleda banalno ali stvarno je to problem novinarima da rade u takvim uslovima, novinari iz crne hronike ili ko radi suđenje. Sudije čini mi se nekada namjerno određuju male sudnice za suđenju u slučajevima koji su od velikog javnog interesa i onda ne možete prisustvovati suđenjima, ali imate različitu praksu, ne znamo da li se može snimati onda ili dozvoljavaju snimanje, ali ne i fotografisanje. Vi možete snimati samo ali ne možete diktafonom snimati izjave, ako snimate ne možete da emitujete ono što je rečeno u sudnici ali možete zapisivati, i onda dok sam radio na televiziji došli smo na ideju, ok ako možemo video snimati uzet ćemo i titlovat ćemo dolje, ali ne znam šta da radite. Šta se dešava poslije ovaj kada završi se ročište. Tužioci ne žele ili gotovo nikada ne daju izjave. Koji je to problem po našu profesiju. Advokati to uvijek rade, naravno kažem u odbranu svog klijenta koliko god mogu dobiti pažnje. Ali to se fakturiše nama i onda se mediji optužuju za jednostrano izvještavanje i vršenje pritiska na sudije. I nema, sudovi nemaju jedinstvenu praksu davanja informacija je li presuda koje su važne za naš rad kada tražimo od njih. U svakom slučaju, kao što sam rekao na početku ima utisak da je više krivičnih djela od ratnih zločina do nesavjesnog poslovanja do zloupotrebe službenog položaja da su novinari otkrili više nego što su otkrili istražni organi ili tužilaštva, zauzvrat imamo da se nas pokreću istrage, da smo mi odgovorni zbog toga i to od strane onih koji ne rade dobro svoj posao. Evo toliko, pa želim da čujem vaša pitanja.

DAMIR ARNAUT

Hvala gospodine Vukeliću na ovom izlaganju koje je bilo zaista izuzetno korisno, čuti od nekoga koji se ovim bavi svakodnevno na ove teme koje smo mi kao Komisija u više navrata razgovarali

i čak zauzimali, usvajali zaključke na početku našeg rada. Ja ću imati samo jedno pitanje za vas koje je zaista od velike važnosti s obzirom da Komisija je kako sam već rekao zadužena od Predstavničkog doma da istraži stanje, a to podrazumijeva da predložimo eventualne zakonske izmjene. Dakle, svjedoci smo u Bosni i Hercegovini i pored vrlo jasne prakse Evropskog suda za ljudska prava po tom pitanju da se dovodi u pitanje pravo novinara, pa čak se i otvara mogućnost krivičnog gonjenja novinara za takozvano neovlašteno snimanje i pogotovo se to, pogotovo to čujemo je li kada novinari snimaj razgovore, videosnimke susreta na javnim mjestima i tako dalje. Ja barem nisam upoznat sa bilo koju situaciju da su novinari nekog snimili u privatnom prostoru, u stanu u kući i tako nekom privatnom prostoru da su na taj način narušili njihovu prvatnost, međutim čujemo je li od najviših nosioca pravosudnih funkcija da smao snimanje nekoga u kafani eventualno narušava pravo privatnosti, a to onda otvara, odnosno ti nosioci pravosudnih funkcija kažu da to treba otvoriti krivično gonjenje. E sad praksa Evropskog suda za ljudska prava je vrlo jasna po tom pitanju ja nemam nikakve sumnje da bi bilo kakva osuđujuća presuda u takvom nekom slučaju kada bi završila pred Evropskim sudom za ljudska prava rezultirala dobivanjem spora od strane novinara i da bi Bosna i Hercegovina jel kao tužena strana bila proglašena odgovornom za krešenje Evropske konvencije. Međutim ja sam branio, odnosno zastupao Ilijaza Pilava pred Evropskim sudom za ljudska prava deset godina je to trajalo, nakon deset godina doktor Pilav je dobio satisfakciju pred Evropskim sudom da su njegova prava prekršena i da mu se treba omogućiti da bude član Predsjedništva. To je strahovito dugo, dakle, uzimajući u obzir činjenicu da najviši nosioci pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini zanemaruju jasnu praksu Evropskog suda za ljudska prava, da li mislite da bi bilo korisno za novinare da se eksplicitno u zakonu navede ovaj da krivično gonjenje novinara nije moguće recimo kada izvještavaju o nečemu što je javni interes, dakle ne trebamo ići daleko možemo to prepisati iz zakona Republike Hrvatske ili na neki drugi način da se to uradi i ne samo novinara, mislim imamo situacije privatne osobe, eventualno snime. Dakle, zaist ne govorim o snimanju nekoga u njegovom stanu ili kući i tako dalje nego govorim zaista o javnim mjestima. Hvala vam.

SINIŠA VUKELIĆ

Da svakako hvala vam na ovome, ovo je vrlo značajno pitanje na koje u javnosti postoje rasprave već čini mi se intezivirale su se posljendjih sedmica. Znete svi o čemu govorimo. Redakcije su male, siromašne, marektinški kolač je sve manji na ovom tržištu. Onaj ko se bavi ozbiljnim

novinarstvom nema drugih prihoda osim nekih projekata se Evropskom unijom ili nekim međunarodnim organizacijama, marketinški dio. Prvo što košta svako suđenje i svaki sudski spor, drugo, pravda je spora. Sami ste rekli 10 godina je potrebno. Naravno ne sumnjamo mi da ćemo to dobiti, i to je jedna slučaj i oni to znaju. Ko oni? Oni koji šalju takvu poruku nije njima cilj da uspostave novu praksu i da kažu ne poznajemo mi pravo. Njima je cilj da pošalju poruku ostalim novinarima da usade autocenzuru, da svako snimanje i svaki pokušaj snimanja, može imati posljedice po vas ili redakciji i jedan period života i zašto se upuštati u to. Veliki broj novinar zbog materijalne mogućnosti, zbog porodice i drugih stvari u životu jednostavno to jedan snimak ne moram ga pustiti ja nekamga pusti neko drugi, i to je vrlo opasno kada dolazi od ljudi na takvim pozicijama gdje svjesno pokušavaju obmanuti kompletnu medijsku zajednicu. Postoje prakse gdje je čak dozvoljeno u privatnim prostorijama snimati. Hajde vidim nekoga u privatnim prostorijama da je nekome uperio pištolj u glavu ili da dila heroin, pa naravno da u to objaviti da je ne znam šta, bez obzira što je u privatnim prostorijama. Čak postoje izuzeci u tom slučaju. Ovdje se pokušava spriječiti svaki pokušaj i neki to govore iz ličnog interesa ili motiva zato što su sami u nekim postupcima. Da li je to upotrebljivo na sudu pa gledajte to nije naš posao. Mi imamo drugačije uloge u društvu. Naš posao je da nešto primjetimo, dovedemo u kontekst i prijavimo. Da li je taj snimak dovoljan dokaze? Pa to nije naš posao. Imamo ljude koji su plaćeni u istražnim organima u pravosuđu koji se bave tim poslovima. Oni neka pribave bolji dokaz. Mi ovdje ne vršimo istrage koje nisu u sudskim presudama to nije naša uloga u društvu. Da li to zakonski regulisati. Pa misli da da, da li bitu bilo nekog efekta pa ne znamo, mnogih zakona nema ne primjenjuju se ovdje. Klub novinara Banja Luka, a poslije je tu inicijativu prihvatilo i Udruženje BH novinara već osam godina vodimo kampanji da se novinari bolje zaštite kroz krivični zakon, da procesi budu kraći i da se sankcije budu mnogo veće. Na koji način, da li to kroz razne, ali moramo to uraditi zato što bi tako preduprijedili neke buduće napade i sankcije za napade na novinare bi bile mnogo veće. Političari to uvijek deklarativno podržavaju ali kada dođe do podizanja ruku ili upućivanja u proceduru mnogi tada nema ih, ne žele to da urade. I te slučajeve smo imali poslije svakog napada saopštenja iz političkih stanaka da podržavaju medijsko pravo na izvještavanje. Kada treba uraditi nešto konkretno na boljoj zaštiti novinara jednostavno ne postoje. Kada govorimo da trebamo promijeniti Zakon o pristupu informacijama, uvesti oštrije kazne, ne za institucije. Oni znaju da će institucije platiti kaznu zato što nam nisu dale neki dokument. Trebamo uvesti oštrije kazne za odgovorne u pravom licu, za odgovorno lice. On lično da plati kaznu iz svog džepa ukoliko se na

sudu dokaže da nije dao neku informaciju koju je trebao dati. Skratimo rokove za davanje informacija. Mi imamo sada, moji novinari, moja redakcija imamo na desetine informacija koje su stare po dvije godine i koje stalno zadržavamo. Ne oni samo ubacuju u koš. Čak smo i neke koje smo podnijeli tužilim. Znači dobijete nekog godinu dana, godinu i po, ta informacija više ne vrijedi. Ili ako vrijedi oni ponovno odbiju. Pa ponovo se žalite i oni igraju na tu loptu.

DAMIR ARNAUT

Hvala puno na korisnom odgovoru. Sad pozivam druge članove Komisije, evo zamjenik predsjedavajućeg gospodin Mektić pa gospođa Lepić.

DRAGAN MEKTIĆ

Hvala gospodine Vukeliću što ste se odazvali i ja mislim da mi kao Komisija utvrđujući ovo stanje u pravosuđu treba da jedan poseban prostor u našem izvještaju u našim analizama treba da posvetimo, da kažem tako, ovom istraživačkom novinarstvu i problemima novinara kad je u pitanju ukazivanje organizovani kriminal i korupciju i kad je u pitanju izvještavanje o, o stanju u toj oblasti. Nažalost novinari su sada daleko ispred svih u otkrivanju kriminalnih afera, između ostalog definitivno sada javnost u Bosni i Hercegovini otkriva koliko je neefikasno pravosuđe Bosne i Hercegovine, koliko je pravosuđe Bosne i Hercegovine zapalo u kriminal i korupciju upravo zahvaljujući novinarima koji to argumentovano objavljuju i govore oko toga, ja sam imao namjeru da govorim ovo što je sada Arnaut rekao ali evo samo bih pomenuo to pitanje snimanja u javnom ili privatnom prostoru i zato pa bih naveo primjer ovog Štraheja, austrijskog, koji je bio kancelar, čini mi se. On je snimljen u privatnom prostoru. To je bila nekaka privatna sjedalica gdje se razgovarala o čemu se razgovaralo i vidili ste na kraju kakav je epilog bio sada na lokalnim izborima ali to je stvar već demokratske odgovornosti u jednoj državi, u Beču na lokalnim izborima nije prošao izborni cenzus. Prema tome to je oblast koju treba definisati, ja nisam, nisam ni ja zato da takva vrsta snimanja ima snagu dokaza na sudu. Dakle, vrlo je jasno da bi imalo snagu dokaza mora imati naredbu, ali to može biti snažna osnovana indicija da je neko ušao u određene kriminalne radnje. Govorili ste sada u o slučaju Vladimira Kovačevića, dakle, izvršiocio su otkriveni, nalogodavci neće nikada biti i tako dalje, a to je isto problem pravosuđa i njihovog nedostatka da to otkriju. Ja mislim da se Vladimiru Kovačeviću sudi kao fizičkom licu, kao pokušaj ubistva fizičkog lica. Problem je li tako što novinar nema status službenog lica, mislim da bi i tu....

SINIŠA VUKELIĆ

Tu ću vas prekinuti, godinama kako smo prije osam godina smo pokrenuli izmjene Krivičnog zakona, pošto brojne moje kolege ne shvataju šta je bila namjera naše inicijative kad je u pitanju službeno lice. Mi ne tražimo da novinari budu službena lica, ne na žalost mnogi to i sada jesu. Ne tražimo, nikada nismo tražili da novinari budu službena lica. To znači neko da vas neko, daje vam dozvolu, da vam može oduzeti dozvolu, licencu da ste vi službenik ove zemlje. Mi smo tražili da se napad na novinare kvalifikuje kao napad na službeno lice, znači možda mi kao pravnici to nismo dobro uradili, ali sa pravnicima sa kojima smo se konsultovali kažu da je to moguće uraditi. Znači napa, kada napadnete novinara kao da ste napali policajca ili carinika ili neko od službenih lica. Dakle, samo taj čin da se kvalifikuje i da po istom mjerilu bude i sankcija. Onda brojne kolege kažu mi ne želimo biti u službi, naravno da ne želimo, oni koji žele već jesu ali tu je u vijek zamjena i kod javnosti i kod političara, ali i kod mojih kolega. Ne, da budu u službi. Evo mala digresija, izvinjavam se morao sam.

DRAGAN MEKTIĆ

Samo još jedna stvar nakon tih istraživačkih tekstova koji vrlo argumentovano i činjenično dokazuju, postoji li situaciji u koju vas tužioci zovi da im razjasnite, pojasnite, koji bit tu kasnije otvoriti istragu izavršiti krivično djelo procesuiranjem

SINIŠA VUKELIĆ

Za 23 godine ni jednom. Meni bi bila čast, već dosta stvari koje mi imamo ne stavljamo u tekstove, ne zato što ih krijemo već jednostavno zbog forme, ne možete pre dugo ne možete dosadno ili nije relevantno za tu priču. Nikada, mi smo imali materijalne dokaze, papire, snimke, dostavljene razgovore koje dobijeno na anonimni način. Niko nije rekao hajte da vidimo ima li tu, me ni bi bilo. To vam je najveći nivo patritorizma ako mogu nešto pomoći da se smanji nivo kriminala i poboljša situacija u društvu. Ne, nikada.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam puno, gospođa Lepić izvolite.

MARIJANA MARINKOVIĆ-LEPIĆ

Hvala puno, ja vas također srdačno pozdravljam i zaista mislim da je ovo danas što smo već čuli i što ćemo čuti zaista nešto čime se moramo pozabaviti i što je značajno inače za BH javnost. Ja sma po nekoj svojoj vokaciji, znači puno razmišljam i radila sam na polju i djelatnosti medija. Ja moram reći da mislim da novinari nemaju ni dovoljnu podršku javnosti ali zbog onog dijela novinara koji se bave populizmom, koji su politički pristrasni i koji se u stvari bave senzacijam. Jer ja naprosto neke novinare ne mogu nazvati novinarima kada vidim šta napiši, i dakle da je to jedan od razloga zbog kojeg možda nemate ni veliku podršku javnosti, ovaj o kome govorimo. Ali ja ipak moram primjetit da se u posljednje vrijeme izdvojio jedan broj portala i jedan broj novinara kojima se vjeruje i da se čini mi se u tom smislu razmišljanja mijenjaju bar u tom smislu gledajući ono na društvenim mrežama podršku i tako dalje gdje se zaista konstatuje da u zadnje vrijeme zasita više slučajeva interesantnih pod znakom navoda, jet kaže nama predsjedni VSTS afera nije slučaj, ovaj pa se ja zato malo šalim da ste ih vi više otkrili nego tužilaštvo što je porazno za naš sistem. Ono, kada je u pitanju položaj novinara u RS ja moram zaista ovdje reći da, da kako ste ovdje već dobro rekli odnos javnosti prema vama ide sa vrha jer je jako drzak i bahat odnos člana Predsjedništva koji dolaze iz RS-a prema novinarima i ja imam običaj reći da se na zapadu političari boje novinara, boje u smilu jer ih oni pozovu na polaganje računa, a kod nas je obratno. Ja bih voljela da postavim više pitanja ali evo da ih jedno po jedno. Da li ste ikada razmišljali da bojkotujete recimo određen političare u smislu da se jednostavno ne pojavite na njihovim pres konferancijama i da ih tako ostavite pred nekom praznom salom ili mislite da ima onih koji će uvijek doći, i koji sut ta službena lica, jel?

SINIŠA VUKELIĆ

Hvala vam na pitanju. U pravu ste obadva slučaja. Gledajte, prvo da se osvrnem na to nisu svi novinar. Upravu ste, nisu. Ja oduvijek predstavljam one, ja uvijek kažem otvoreno da uzimaju mito, da li reketiraju ljude, da. Da li novinar ko to radi. Nije. Da li je policajac onaj koji je uzeo mito ili nekog ošteti, policajac, ne on je kriminalac kao što to nije doktor koji nema diplomi, ili bilo ko. Ja ovdje ne predstavljam tu populaciju. Ti, takva sorta više nanosi problem koji više godina radimo na svom kredibilitetu, upravo zbog toga što ljudi to izjednačavaju. To su krivična djela koja treba sankcionisati. Ko? Pa oni zbog kojih sjedimo ovdje. Znači, istaražni organi i pravosuđe, da dobije

sudski epilog, bilo bi lakše. Zašto to nij, pa zato što to nije riješeno ni u drugoj oblasti života ni u zradvstvu, prosvjeti ili bilo, u kulturi ili bilo čemu pričamo.

Da li smo razmišljali o bojkotu? Jemo i o bojskotu i pričano stalno na okruglim stolovima i konferencijama kako to uraditi. To smo nekada radili i u Banja Luci. Nekada bude efikasno ali uglavnom nije efikasan način borbe. Te konferencije ostanu mas medijane mediji, ostanu javni servisi, javni mediji i njihovi vodeći štampani mediji prema kojima se onu obračaju. Naravno tu nećete imati tu informaciju oni su se obratili i napravili svoj rezultat i nema efekta tako nešto da uradite.

MARIJANA MARINKOVIĆ-LEPIĆ

Ja sam upravo htjela da postavim pitanje, slično kao gospodin Mektić, a frapirali ste me informacijom da vas nikada nisu zvala tužilaštva da im date informacije i da im pokažete ono do čega ste došli, i zato bih ja vas pitala, zbog čega vas zovu, kakav je vaš položaj kada vas zovne tužilaštvo, zbog čega osim da otkrijete izvore. Da li oni vas na neki nači tretiraju kao neke sumnjivce ili potencijalne okivrne i tako dalje. Dakle, kako izgleda ustvari vaše ispitivanje, isptivanje novinara pred tužulaštvo. Ja sma iskreno mislila da vas zovu naravno, evo nešto ste otkrili pa da vezano za to dalje dobiju neke eventualno činjenice osim ovog otkrivanja izvora i to zato nisam, ali evo mi vidimo da se kod nas otkrivaju identiteti zaštićenih svjedoka pa mislim, onda to je žalosno. Kakav onda bude vaš položaj kad vas pozovu u tužilaštvo, kako vam pristupaju, kako.

DAMIR ARNAUT

Mogu li vas zamoliti, rekli ste da ćete imati još dva – tri pitanja postaviti, postavite sva pitanja od jednom to bi bilo efikasnije-

MARIJANA MARINKOVIĆ-LEPIĆ

Uredu, i ovaj da li ste, pričali ste nam o ovom jako lošem tretmanu i različitim presudama i presudama koje su veoma blage, konkretno u slučaju ovog vašeg kolege. Ja samo onako informativno da vidim da li ste iskoristili, bilo bi interesantno da čujem, sva moguća sredstva na raspolaganju, recimo da li ste se obratili uredu disciplinskog tužioca zbog postupanja tužioca u tom predmetu. Evo čisto zbog, evo komplate jel slike vezano za vaš položaj?

SINIŠA VUKELIĆ

Ako se ne varam pitali ste kako izgleda kad odemo u tužilaštvo. Aha, pa ne znam, kako to izgleda kada odete u tužilaštvo zaista ne znam, kako sam rekao nisam nikad pozvan, a kakv je položaj, upravo, pa tako, možda vi ne znate da li ste uradili pravu stvar, ako nekoga ne intersuje da va barem nezvanično nazove i pita, da li je to tačno, je li ima materijala za tako nešto. Zašto se tako odnose, pa nije to samo prema meni. prema mnogim kolegama se tako odnose, i to je tako. Ne može tužilaštvo i tužitelj postupati po svim natpisima, to je vrlo razumljivo ali oni ne postupaju ni kada im mi pošaljemo ovaj zahtjev, dokaz, pitamo da prokomentarišu to, ono vrlo često ignorišu to, znate kažu razmotrit ćemo, istraga je u toku ne možemo otkrivati više detalja, sve se svodi na jednu rečenicu, uvijek je jedna rečenica, oni ne mogu otkrivati više detalja, istaraga je u toku iako istraga nije u toku, samo ta dva slučaja.

Tako da, ne znam što bih vam rekao, to je, mi vjerujemo u novinarskim krugovima ovaj da je tužilaštvo dio izvršne vlasti ne žele se zamjeriti, šta ako zaista dođete do konkretnih informacija, bolje taj kamen ne dizati, pustite ga.

MARIJANA MARINKOVIĆ-LEPIĆ

Isključen mikrofoni.

SINIŠA VUKELIĆ

Da, pa to još nije završeno. Mi smo iskoristili sve ovaj, i ovo u slučaju Vladimira Kovačevića još uvijek nije završeno naravno da ćemo pokušati. Vladimir Kovačević kako i svi ovdje novinari preko Udruženja BH novinara imaju liniju za pomoć, na besplatnu pravnu pomoć što nam je zaista značajno. Ovaj, i u ovim drugim slučajevima obarčati se Uredu disciplinskog tužioca je dobra stvar ali to malo koristi, zaista, baš posao koji traje 12 sati dnevno i puno stresa, brojni napadi na novinare nikada nisu prijavljeni, moje kolege kažu ma dajte 3 sata u policiji, potpisivanje 16 zapisnika. Policija to stvarno uradi profesionalno, pa ne vrijedi prolaziti ponovo kroz to. Znamo da od toga nema ništa. Ja vjerujem da se 20 ili barm 30% slučajeva prijavljenih samo ledeni brijeg svih tih problema sa kojim se novinari suočavaju.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam. Gospođo Pekić, izvolite i onda gospodin Begić se javio.

MIRA PEKIĆ

Hvala gospodinu Vukeliću. Često čitam tekstove njegovog britkog pera. Svašta se može pročitati i naučiti. Ovaj jasno je meni, lijelo ste vi to objasnili i vaše zvanje i znanje, i naravno novinari treba da istraži mnogo toga i da sagleda mnoge činjenice da bi došao do istine i da bi predstavio javnosti ono što želi da predstavi, znači sve strane mora da sagleda i tu je stvarno potrebna njegova kreativnost da dođe do izražaja i da, tu nema forme, tu nema forme u djelovanju novinara i novinarske struke. Međutim, ja ima jedno potpuno drugačije pitanje i interesuje me vaš odgovor. Pitanje se tiče javnih servisa, javni servisi su osnovani odlukama vlada Republike Srpske, Federacije, Savjeta ministara što se tiče javnog BH servisa i oni se u jednom dijelu čaka i finansiraju, neki javni servisi iz budžetskih sredstva iz grantova koje im dodjeljuju vlade. Ovaj i na kraju krajeva mi svi kao građani plaćamo, naročito mi iz Republike Srpske kroz taksu javni servis. Što smatram da je potpuno legitimno pravo javnog servisa da na taj način naplaćuje RTV taksu, interesuje me, mi smo imali jednu ideju, a to je jedan vid parlamentarnog nadzora. Da li smatrate da bi parlamentarni nadzor od strane osnivača, kao na primjer što mi imamo sada Privremenu parlamentarnu komisiju koja se bavi istraživanjem stanja u pravosuđu. Da li bi jedan parlamentarni nadzor od strane recimo Vlade Republike Srpske, ne Vlade nego Narodne skupštine Republike Srpske, Parlamenta Federacije BiH, govorim o parlamentarnom nadzoru koji se ne bi mješao u rad sistema javnog sistema nego bi vršio parlamentarni nadzor u skladu sa Zakonom. Zašto ovo kažem, imamo osjećaj, naročito mi koji dolazimo iz opozicionih partija, da vijesti koje se plasiraju na javnom servisu su često, nisu sa dvije strane sagledane, čak ako pogledate i pojavljivanje opozicionih političara u javnom servisu, ne može se tu, naravno da tu nema ravnopravnosti, naravno da smo kao političari opozicioni daleko manje zastupljeni na javnom servisu i naše mišljenje i naši stavovi daleko manje zastupljeni. Da li bi taj parlamentarni nadzor, evo ovo je nešto manje izvan našeg, ali je zanimljivo, da li bi pomogao da se vrati i povjerenje građana, dobrog dijela građana u javne medije.

SINIŠA VUKELIĆ

Gledajte, tu vas ne vara utisak. To pokazuju i analize i istraživanja da je opozicija svuda mnogo manje zastupljena nego što je vlasti i svi znamo, to je javna tajna, kontrola nad javnim servisima ne da je kontrola, to ne više da se radi u rukavicama, to se radi na tako brutalan način da stvarno sve veći problem, a svi znamo da je televizija veliki medij, raste čitanost veb portala u Bosni i Hercegovini iz mjeseca u mjesec što tumačim da ljudi traže alternativne izvore informacija i bježe do ovih ovaj velikih medija, koji su na neki način uvijek pod nečijom kontrolom, da li političkom ili ekonomskom. Ali problem je što oni koji čitaju na internetu, to su mlađi ljudi do nekih 50 godina, dok oni koji gledaju televiziju su starije dobi i ti koji gledaju televiziji on češće i više izlaze na izbore i to političari znaju i zato cijene....

Parlamentarni nadzor, vrlo osjetljivo pitanje, znači to raditi na način da date političkim partijama da, i zvanično upravljaju takvim resursom je vrlo opasno. Ukoliko bi se radilo, tu ne možete dati samo, samo ko bi to bio u parlamentarnom na nadzoru, većina, pa oni su već tu, svakako to kontrolišu. Opoziciji, pa za nas iz ugla medija to bi značilo samo da uzmete od jedne političke grupacije i date drugoj političkoj grupaciji. Tu bez nekog nadzora koji će uključivati i medijsku zajednicu, strukučnjake, priznate ličnosti iz javnog života koje imaju integritet, mislim da ne bismo dobili nešto konkretno, ali svakako da bi trebalo nešto promijeniti ovaj u slučaju funkcionisanja javnih emitera.

DAMIR ARANUT

Hvala vam, gospodine Begiću izvolite.

ZLATAN BEGIĆ

Zahvaljujem predsjedavajući, gospodine Vukeliću ja prije svega želim da vam se zahvalim za vaše vrijeme, i želim da odam svoje poštovanje vama i nosiocima vaše profesije koji taj posao rade čestito i u skladu sa uzusima struke. Ovo su pitanja koja su jela u svim demokratiskim društvima vrlo aktuelna i tu Bosna i Hercegovina nije izuzetak, međutim, jednako i iznimno poštuje, i iznimno poštujem ljude koji ovaj posao obavljaju predano i u skladu sa uzusima struke jednako tako u istoj proporciji prezirem one koji prodaju tu istu struku. Znamo mi puteve i načine kako se

to radi, sve je to ex lege, se je to po zakonu i nažalost da nije loših novinara ne bismo mi znali koji su to dobri novinari. Kao što imate u svakoj struci, loše pravnike, loše liječnike, loše političare to nije ništa za iznenaditi se da imaju dobri i loši novinari, još gora je varijanta kada dobar novinar zloupotrebljava svoje novinarske sposobnosti zarad nekog interesa i ovdje je u suštini granica u koju može da se ide u pežuriranju ljudi, omalovažavanju ljudi, o pokretanju linča prema ljudima, njihovim porodicama i to onda dovodi do toga da u javnosti, kao i što sami rekoste, evo jedna četvrtina ispitanika u Republici Srpskoj čak opravdava i fizički obračun odnosno nasrtaj na novinara, što je po meni nedopustivo. Ja nemam za vas pitanje samo htio iskazati svoje poštovanje prema vama i nosiocima novinarske struke koji doista, i to je vrlo hrabro danas raditi i ako ikad dođem u tu priliku ja ću podržati, a možemo to predložiti da napad na novinara znači, odnosno da se vrednuje kao napad na službeno lice. Eto toliko, hvala vam.

DAMIR ARNAUT

Hvala gospodine Begiću, jasno je to u suštinu uvesti sankcije koje su jednake sankcijama kada se desi napad na službeno lice. Dakle, ja potpuno shvatam ovu dilemu koja je možda i vještačka je li da bi napad na novinare trebalo vrednovati kao napad na službeno lice, kao inicijativu da se novinari proglase službenim licima, što bi vas stavilo u zavisen položaj u najmanju ruku, od vlasti odnosno organa vlasti. Hvala vam gospodine Vukeliću zaista na vašem izlaganju, na konkretnim odgovorima na konkretna pitanja i ja podražavam ovo što je gospodin Mektić rekao da posebno poglavlje našeg izvješća ja koji će biti pripremljen, se treba upravo odnositi na ovu granu upravo iz ovih razloga jasno je da smo svjedoci činjenice da nesrazmjerno veliki broj afera otkrivaju upravo novinari, a ne nadležni organi za ta pitanja i da novinari upravo zbog toga što to otkrivaju trpe, trpe znači ovakvim pozivima za krivično gonjenje, ispitivanjima, a stahovito je porazno, za mene je zaista bilo iznenađenje da za 23 godine ni jednom niste pozvani od strane nadležnog organa da pomognete u nekoj istrazi, to je strahovito porazno i opasno za Bosnu i Hercegovinu. Hvala vam još jedno za saradnju sa Komisijom i na dolasku i mi ćemo sada nastaviti sa ovom tačkom dnevnog reda. Imamo predstavnicu Udruženaj BH novinari, gospođu Borku Rudić. Zahvaljujem vam se na dolasku, zahvaljujem vam se za saradnju sa Komisijom koju ste time iskazali. Molim vas da date uvodno obraćanje u skladu sa praksom ove Komisije, a onda ćemo otvoriti prostor za pitanja. Ja vam se unaprijed izvinjavam, niste bili tu kada sam u nekoliko navrata naglasio neophodno je da ovu tačku dnevnog reda uključujući sva pitanja i komentare članova

komisije završimo u 15 i 50, imat ćemo onda vremena za tekuća pitanja, jer četiri člana ove Komisije gospodin Begić, gospodin Mektić, gospođa Čolo i ja imamo obavezu na nastavku sjednice Ustavno-pravne komisije na kojoj se razmatra zakon o sukobu interesa pa nažalost ograničeni smo sa vremenom. Izvolite gospođu Rudić, i hvala vam na dolasku i saradnji sa komisijom.

BORKA RUDIĆ

Dobar dan svima, ja vas pozdravljam u ime Udruženja BH novinara. Žao mi je što sam došla u 15 sati u pozivu koji sam ja dobila 02.10. pisalo je da u 15 sati počinje Komisija, a vi ste počeli u 13, ali bit ću ja kratka.

DAMIR ARANUT

Mislim da je u pozivu samo radi javnosti, sjednica Komisije je počela u 13 sati, a vaše svjedočenje konkretno je zakazano za 15 sati. Komisija, to je u skladu sa praksom Komisije nije smatrala da je neophodno da budete tu za vrijeme svjedočenja drugih osoba.

BORKA RUDIĆ

Dobro, ja vjerujem da je kolega Siniša Vukelić rekao većinu stvari koja je smatraju svojim vrijednostima u borbe za slobodu izražavanja BH novinara, s obzirom da je predsjednik Kluba novinara koje pripada BH novinarima u Banja Luci.

Ja sam pripremila nekoliko stvari koje su važne za ovu temu. Prva se odnosi na pristup informacijama od strane novinara, a informacijama u posjedu pravosudnih institucija, prije svega Tužilaštva Bosne i Hercegovine ali i tužilačkih institucija na nižim nivoima pravosudne vlasti. Dakle, mi novinari imamo problem sa pristupom informacijama zato što više nemaju pristup svim suđenjima i slušanju suđenja, nemaju pristup online optužnicama koje podiže Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine na način kako je to bilo prije donošenje Pravilnika o anonimiziranju svih akata koji se produciraju u pravosudnim institucijama. Dakle, to su dva važna problema i mislim da bi trebalo o ovom detaljno razgovarati. Mi pokušavamo kroz realizaciju Jufrex projekta gdje zajedno radimo radionice sa tužiteljima, sudijama, advokatima, predstavnicima policije, predstavnicima istražnih institucija, riješiti te probleme međutim postoje ograničenja kroz interne pravilnike Tužiteljstva Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, odluke Visokog sudskog i

tužilačkog vijeća i dok se to sve ne promjeni neće biti moguće osigurati neometan pristup informacijama u posjedu pravosudnih institucija, koje su od zanačaja za javnost. Dakle, ja govorim o onim informacijama koje se mogu objavljivati koje neće narušiti ni integritet tužilačkih odluka, ni sudskih odluka, neće zadirati u privatnost osoba koje su osumnjičene i tako dalje. Poslazim sa pozicije poštivanja postojećeg zakonodavstva u Bosni i Hercegovini. Drugi problem, je jedna vrsta inspekcije ko može da prati određen sudske postupke i daje ekskluzivno pravo Balkanskoj istraživačkoj mreži koja može da prati sva suđenja, naročito suđenja za ratne zločine i onda na osnovu njihovih izvještaja drugi mediji mogu da dobiju informacije i na osnovu izjava advokata i sa jedne i sa druge strane nakon okončanja saslušanja i ročišta u Sudu Bosne i Hercegovine. Što je također jedna vrsta diskriminacije ostalih medija i Tužiteljstvo Bosne u Hercegovine ima praksu da snimi deset minuta i da pošalje medijima, i da snimi izjavu glasnogovornika Tužiteljstva. Što je sa pozicije elektronskih medija tehnički nekvalitetno i nedovoljno da bi mediji, odnosno novinari mogli sačiniti profesionalne, sveobuhvatne i poštene izvještaje o onome što se događa u pravosudnim insticijama. To su pitanja koja su vrlo često postavljana BH novinarima, čak smo mi tražili od Tužiteljstva Bosne i Hercegovine da se stavljaju ponovo optužnice na veb stranicu , da se anonimiziraju samo oni podaci koji se smatraju ličnim podacima, a ne imana optuženih u optužnicama jer na osnovu anonimizirane optužnice nije moguće razlučiti o kojem se slučaju radi, šta će se događati i tako dalje i tako dalje.

Druga stvar koja je, zapravo sada je to već treća, koja je problematična iz pozicije BH novinara jeste privođenje novinara mimo odredbi Zakona o krivičnom postupku i traženje od novinara da otkriju svoje izvore informacija. Vjerujem da je kolega Siniša govorio već o tome, ja neću detaljisati ali sam napravila, jedan papir, dokument sa pregledom saopćenja u kojima su BH novinari reagirali na te slučajeve kada se traži otkrivanje izvora informacija od novinara što nije u skladu sa ni sa Zakonom o krivičnom postuku niti sa međunarodnim dokumentima o zaštiti izvora informacija kao legitimnog prava novinara u svakodnevnim novinarskim zadacima , u obavljanju svakodnevnih novinarskih zadataka, ali posebno pravo novinara u okviru istraživačkih priča. O tome postoji preporuka Vijeća Evrope o zaštiti novinara koji se bave istraživačkim novinarstvom i posebno u toj preporuci se govori o potrebi dozvoljavanja novinarima da koriste neimenovane izvore, a u Zakon o krivičnom postupku, koliko se ja u to razumijem, kaže se da novinar treba otkriti svoj izvor informacija u slučaju kada se radi o otkrivanju počinitelja ubistva, da je to jedan od izuzetaka kada bi novinari trebali da sarađuju sa tužiteljstvom i da otkriju svoje izvore

informacija. Ja lično mislim da ne postoje loše namjere kod većine predstavnika pravosudne zajednice već prostim situacijama prevagne nepoznavanje medijskih sloboda, prava novinara, evropskih standarda o zaštiti člana 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i da se uvijek poseže za ograničenjima slobode izražavanja, a ne da se po difoltu prizna pravo na slobodu izražavanja, a ograničavanje samo u izuzetnim situacijama i kada je test javnog interesa. I posljednji problem koji sam navela ovdje u ovom dokumentu jeste reakcije predstavnika pravosuđa na novinarske tekstove. Meni je jako žao da ljudi koji dolaze iz pravosuđa i koji poznaju naš zakonski sistem, koji poznaju i medijske zakone i Zakono o zaštiti od klevete ne posežu za tim, za korištenjem tog zakona kao privatne osobe već često koriste svoju poziciju u tim pravosudnim institucijama koja je pozicija moći, htjeli mi to priznati ili ne, da bi na neki način vršili javni pritisak na novinare, nedozvoljeno uplitanje u uredničke politike, a ne koriste mehanizme kao što je pisanje demantija, žalba Regulatornoj agenciji za komunikacije ili Vijeću za štampu odnosno podizanje tužbe za klevetu. Mislim da su to pitanja o kojima bi trebalo razgovarati, i sa druge strane trebalo bi inzistirati na tome da se poštuje sloboda izražavanja kao zaštićena vrijednost u Ustavu Bosne i Hercegovine koji je, u sastavu Ustava je i Evropska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Mogla bih govoriti i o nekim drugim pitanjima, ali ne želim više oduzimati vaše vrije, želim više da vi meni postavite pitanja pa da odgovaram na njih. Mislim da je u prethodnih nekoliko godina bilo važno i to što su predstavnici pravosuđa priznali svoje greške. Glavna tužiteljica Gordana Tadić je u jendom medijskom istupu rekla da pravosuđe nije postupilo ispravno kada su privodili novinare i od njih tražili da otkriju svoje izvore informacija, ali prosto u tim nekim osjetljivim slučajevima posebno slučajevima razotkrivanja kriminala i korupcije prevagnu neki pojedinačni interesi, a ne zakonske odredbe.

DAMIR ARNAUT

Hval gospođu Rudić, prije svega na dolasku i saradnji sa Komisijom i na ovim izuzetno korisnim informacijama. Mogu li vas pitati, ako sam vas dobro shatio rekli ste da u većini slučajeva nema loše namjere kod nosioca pravosudnih funkcija, da se više radi o nepoznavanju Evropske prakse i tako dalje, međutim, kratko nakon toga rekli ste svi znamo da nosioci pravosudnih funkcija koriste tu svoju moć i kod tužbe za klevetu. Može li se ipak govoriti, ako ne ipako lošoj namjeri o namjeri da sebe zaštite od onoga što novinari istražuju i možda još važnije pronalaze. Da li ima takvih

situacija? Dakle da odbacimo nešto što se može nazvati subjektivno, loša namjera, ali u svakom slučaju toga što ste rekli može li se tu vidjeti da kažem neetična namjera.

BORKA RUDIĆ

Pa mislim da jeste to u pozadini da se lično zašтите u situacijama kada se novinari približe istraživanju njihovih postupaka. Ja moram reći evo podsjetit ću na događaj koji nema veze sa onim što sada govorimo ali je jako važan, koliko su predstavnici pravosudnih institucija odbijali da prikažu svoje imenovinske kartone. Dakle u nekim zemljama zapadne demokratije sasvim je normalno da imate na veb sajtu, recimo kod nas bi to bilo Viskoko sudsko i tužilačko vijeće ili veb sajt Tužiteljstva Bosne i Hercegovine ili Suda Bosne i Hercegovine da vi možete vidjeti šta su imali nositelji naročito visokih funkcija u pravosudnoj zajednici prije stupanja na tu funkciju i šta imaju, u toku funkcije šta su stekli, na kraju. Dakle, oni su odbijali sve vrijeme da se zna kakva je njihova imovina, što je jedna od indikatora da li vi želite nešto da sakrijete, a to je praksa zapadnog svijeta, zapadnih demokratija, transparentnosti kompletnih duštava. Ne vidim, misli zašto biste skrivali to ako hoćemo svi da budemo jednako transparentni, jednako moralni, jednako etični. Druga stvar je što, mi smo radili evo nedavno popis tužbi za klevetu protiv novinara. Vi imate od osnovnih sudova do članova Viskog sudskog i tužilačkog vijeća nositelje pravosudnih funkcija koji podnose tužbe za klevetu, i to su uglavnom slučajevi kojima se govori i nekim potencijalno koruptivnim, kriminalnim radnjama gdje su neke osobe koje su iz novinarskih izvora povezani sa određenim politikama i nositeljima pravosudnih funkcija. Dakle, iz tog ja mogu da zaključim da imamo pravosuđu osobe koje ne mogu podnijeti legitimnu novinarsku kritiku kao javne osobe, nisu spremne da budu otvorene prema javnosti i s druge strane koriste te svoje pravosudne funkcije da podnose tužbe za klevetu. I kad sam ja pravila tu listu tužbi za klevetu bila sam iznenađena da su to recimo glavni tužitelji u kantonalnim tužiteljstvima da su to članovi Visokog sudskog i tužilačkog vijeća i tako dalje. Dakle, osobe koje mogu kroz javni dijalog, kroz svoje javne nastupe negirati sve ono što su o njima pisali mediji, a oni to ne koriste. Koriste, dakle, tužbu kao jedno od sredstava. Vrlo rijetko podnose žalbe Regulatornoj agenciji za komunikacije što je jedan od načina da svi naučimo i novinari, a i predstavnici pravosudne zajednice da budemo odgovorni u onome što radimo i da prihvatimo da nas kritikuju u onome i što radimo. Mislim da je, da je, nekako otvorio se jedan neuobičajan proces, ili kako bi rekla moda poizanja optužbi protiv novinara od strane predstavnika pravosuđa

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, još samo jedno vrlo konkretno pitanje snimanja. Pitao sam to svakog tužioca i maltene i nosioca pravosudne funkcije koji se pojavio pred ovom Komisijom, pa i gospodina Vukelića. Jasna je praksa Evropskog suda za ljudska prava da postoji javni interes, da sanimanje krivičnih i koruptivnih djela i tako dalje ne može podlijezati krivičnim sankcijama, međutim mi u zadnje pogotovo vrijeme čujemo i prijetnje čak otvorene najviših nositelja pravosudnih funkcija, ovaj, novinarima pogotovo ali i privatnim osobama da se izlažu krivičnom gonjenju ako se snime čak i na javnom mjestu, nek dvije osobe, razgovor njihov. Pored te jasne evropske prakse suda, da li samtrate da bi se zaštitili novinari, što će biti jedna od zadataka ove Komisije da pripremi evenuralna zakonska rješenja, da li smatrate da je uputno ugraditi u ta zakonska rješenja eksplicitno odredbe koje onemogućavaju krivično gonjenje osoba koje objave inforamcije od javnog interesa, a pogotovo to ne mogu na janvim mjestima?

BORKA RUDIĆ

Pa znate šta, mi koliko ja pratim u BH novinarima i kroz liniju za pomoć novinarima mi smo imali sam jedan slučaj krivičnog gonjenja novinara, to su novinari Federalne televizije, Vitomir Popović je podnio protiv njih tužbu zbog tajnog snimanja i mi namamo puno takvih slučajeva. Mi imamo prijetnji.

DAMIR ARNAUT

Ali prijetnje, u atuto cenzuru, ne možemo to osporiti da prijetnje ipak kad dolaze sa tako visokog mjesta u pravosuđu one ipak mogu natjerati na autocenzuru, a to nije dobro za društvo, nije dobro za javni inters. Mislim da se možemo tu složiti, jel?

BORKA RUDIĆ

Bilo bi dobro promjenit u krivičnim zakonima recimo Vlada Republike Srpske, Narodna skuština Republike Srpske je unijela u Krivični zakon krivično djelo ako neko potiče na cenzuru ili prisiljava novinara na cenzuru. U njihovim izmjenama koje su bile 2016. godine u Krivičnom zakoniku Republike Srpske nalazi se to krivično djelo. Možda bi više trebalo raditi na

usaglašavanju krivičnog zakonodavstava na entitetskim i državnom nivou uključujući i Brčko Distrikt da se usaglase da imamo recimo krivično djelo cenzure i poticanja na autocenzuru. Dakle, to je nešto što bi bio veliki dobitnik razumijevanju slobode izražavanja i smanjivanju možda tih vrste prijetnji prema novinarima. Mislim da bi to bilo vrlo korisno i ja lično smatram da je u Krivičnom zakoniku Republike Srpske to jako dobro definirano. E sad postoji i sa jedne i sa druge strane odgovornost novinara što mi to koristimo. Mi nemamo kao novinari kapacitete da za svaki takav slučaj poduzemo prijavu osobe koja je prijetila novinaru i kao posljedica te prijetnje nastupila je autocenzura ili samo cenzura. Možda bi kapacitete u tom smislu trebalo jačati ali ako bi bilo precizno u krivičnim zakonima na ova tri nivoa mislim da bi bilo lakše voditi te sudske postupke.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, otvaram raspravu, dakle za članove Komisije ko se javlja za eventualne... gospodin Mektić, zamjenik predjedavajućeg izvolite

DRAGAN MEKTIĆ

Hvala, hvala vam što ste se odazvali, što ste došli ovdje. Nama je jako znači kako je to stanje u oblasti istraživačkog novinarstva, isključivo usmjereno na ono sve što se dešava u pravosuđu a posebno na ono kad novinaru ukazuju činjenicama, argumentima na organizovani kriminal, korupciju i bilo koje druge anomalije inkrimisane u ovom društvu. Mi smo malo prije govorili nešto da bi bilo jako dobro jedno posebno poglavlje u našem izvještaju posvetimo, neću da kažem novinarima i tom istraživačkom novinarstvu i problemima sa kojima se susreću novinari u obavljanju tih svojih poslova. Ali u samom tom poglavlju mislim da bi bilo jako dobro ne samo konstatovati stanje u toj oblasti već predložiti konkretne zaključke pa između ostalog, već ste vi to rekli, tu, tu situaciju nekih propisa na svim nivoima vlasti i tako dalje, a o tome je govorio baš vaš kolega Siniša Vukelić, sloboda pristupa informacijama koliko sam ja razumio shvatio da je to jedna poseban problem da vas to u velikoj, značajnoj mjeri onemogućava da budete efikasni, da budete blagovremeni, tačni i tako dalje. Ako se ne varam, čini mi se da je Siniša rekao da imam zahtjeva koji su upućeni prije dvije godine pa poslije urgencije da nikakav epilog niste, nije dobilo sve to. Čini mi se da bi rješenje možda bilo u promjeni nekih odredbi u Zakonu o slobodi pristupa informacijama, a ja mislim da bi tu, pretpostavljam, jeste li vi saglasni da je sankcija tu rješenje ili

ne znam ni ja da sankcije instituciji, pravnom licu i odgovornom licu u toj instituciji, e to me interesuje šta mislite samo, ako bi se moglo to stanje promjenit.

BORAKA RUDIĆ

Postoji nekoliko načina, jedan je da na nivou države mi imamo Zakon o slobodi pristupa informacijama koji predviđa sankcije međutim te sankcije se ne primjenjuju zato što je sama upravni postupak kompliciran za same novinare. Dakle, vi se kada pošaljete zahtjev o pristup informacijama ako ne dobijete žalite instituciji pa onda institucija razmatra hoće li ili neće udovoljiti vašem zahtevu. Vrlo često taj proces traje po dva – tri mjeseca i duže na formalnim stvarima kako ste kopicirali vaš zahtjev, gdje se nalazi ta informacija. Vrlo često imate odgovore iz institucija da vi morate reći gdje se nalazi ta informacija iako Zakon o slobodi informacija to ne predviđa. Vi tražite informacije od institucija i ovlašteni službenik moraju naći tu informaciju koju vi tražite u zakonom predviđenom roku. Dakle, postoji ta opstrukcija samog postupka žalbenog na negativne odluke pravosudnih institucija i postoji sporost u radu institucije Ombudsmena za ljudska prava. Dakle, druga instanca, nakon što kod institucije ne dobijete su Ombudsmeni i nakon toga idete u pravi upravni postupak, a nakon toga podnosite tužbu, ako sve te instance ne prođete i ne dobijete informaciju onda možete pokrenuti sudski postupak kažnjavanja osoba. Kazne su dosta niske.

DRAGAN MEKIĆ

Kome vi podnostite te zahtjeve za...?

BORKA RUDIĆ

Institucija Ombudsmena je najsigurniji instrument da dobijete,

DRAGAN MEKIĆ

Sankcije (isključne mikrofona)

BORKA RUDIĆ

Poslije idete na upravni postupak i na kažvanje institucije i odgovornog. Jako komplikovano i dugotrajno. Znači nekada institucija Ombudsmena po šest mjeseci rješava vašu žalbu tako da to nije efikasan sistem. Dakle, napravljen je Zakon, njegova primjena nije efikasna na nivou.

DRAGAN MEKTIĆ

Izvinite što polemišem sa vama ovako, ali bilo rješenje, ne znam da se to definiše kao prekršaj i da direktno ide na sud kao prekršaj?

BORKA RUDIĆ

Vi idete na kraju na Sud Bosne i Hercegovine, možete kod njega pokrenuti postupak. Centar za istraživačko novinarstvo je dobio 12 presuda, Suda Bosne i Hercegovine u njihovu korist i natjerao institucije da daju informacija. Dakle, postoji mehanizam koji ne odgovara novinarima u našim medijima. Centar za istraživačko novinarstvo ima takvu mogućnost da dvije godine radi na jednoj, dnevni novinari ne mogu, ne mogu čak ni oni koji obično prave magazinsku emisiju, političku, gdje žele istražiti neku temu, ne mogu. Dakle, rješenje je da se pojednostavi žalbeni postupak na nivou države, s obzirom da postoje sankcije za ovlaštenu instituciju i organizaciju koje ne daju informacije da se kaznene odredbe inkorporiraju i u zakone na entitetskom nivou. Mi nemamo novčane sankcije u Federaciji i Republici Srpskoj, to isto tako traži harmonizaciju na državnom nivou, na entitetskim nivoima u u Brčko Distriktu i druga stvar je da se skрати taj put da vi ne morati prolaziti sve instance, da možete da odete na sud ali u međuvremenu voditi i neke druge postupke, jer zakon o pristupu informacijama, nije donesen za novinare već za građane ali u njegovoj primjeni javne institucije su zloupotrijebile taj zakon da bi otežale medijima. Jer potpuno je logično da institucije svakodnevno mogu davati informacije novinarima, pogotovo ako je to od javnog značaja. I sam Zakon o slobodi pristupa informacijama kaže ako provedete test javnog interesa svaka informacija se može dati novinaru, s tim da se zaštite lične podaci, da nema matičnog broja, da nema adrese stanovanja i tako dalje. Tako da zapravo kada gledate Zakon, on nije loš primjena jeste loša zato što sami podzakonski akti i procedure su dugotrajne i nisu jasne. Znači kada vi nemate jasan put žalbenog postupka, sad je popularno govoriti put pacijenta pa i u tom kontekstu kako možete vi da se žalite i kojom to brzinom ide ond zaista imate problem pristupu informacijama.

DAMIR ARANAUT

I da li bi pomoglo, izvinjavam se, da li bi pomoglo kad bi se u zakon ugradilo odredbe koje institucijama nalažu da proaktivno djeluju. Kotisti ću zaista primjer ove Komisije, ja ne mogu zamisliti primjer gdje bi novinari imali potrebu da bilo šta traže od ove Komisije jer smo mi na prvoj sjednici ili drugoj usvojili zaključak da sve, svi dokumenti koje ova Komisija pribavi objavljuju se na veb stranici Komisije, i evo sa izuzetkom ovoga gdje imamo lične podatke. Dakle da se u zakon ugradi obaveza institucija da proaktivno postavljaju stvari na veb stanicu, na kraju krajeva ovo je 21 vijek. I drugo pitanje imali smo i od profesora Šarčevića ovaj komentar o neefikasnosti institucija ombudsmena, to se ticalo ovog pitanja, kad je pravosuđe već ovakvo kakvo je, mogu li građani potražiti tamo utjehu, međutim manje više rekao je isto što ste vi rekli, tako da se i tu stvara jedna loša slika o toj instituciji, ovaj, zbog čega to toliko kašnjenje?

BORKA RUDIĆ

Ovaj, pa znate šta oni nemaju taj odjel za medije u instituciji ombudsmena i ne bave se medijskim sobodama na način kako je to bilo ranije kada smo imali federalnog ombudsmena za medije u instituciji federalnih ombudsmena, u 2012. godini nema više ombudsmena za medije i mi od 2012. godine kao BH novinari vodimo inicijativu da se otvori da li jedna referat u okviru institucija ombudsmena ili poseban ombudsman za medije ili ombudsmen kao branitelj građana, što ima u nekim susjednim državama. Oni nisu bili raspoloženi za to iz dva razloga, iz razloga jedan je bilo njihovo obrazloženje da nemaju dovoljno sredstava i da sam Zakon o instituciji ombudsmena ne dozvoljava takvu mogućnost da bi se morao promijeniti zakon. Prije tri godine bila je inicijativa za izmjenu Zakona o ombudsmenima Bosne i Hercegovine i mi smo tad podnijeli jedan zahtjev i amandman njima da se, sa jednom grupom nevladinih organizacija, da se uvede i odjel za medije u instituciji ombudsmena jer smatramo da je to jako važno. Međutim, nismo još uvijek dobili pozitivan odgovor, još uvijek nemamo pozitivnog odgovora. Samtram da je to oblast u kojoj bi oni kao institucija koja bi trebala da djeluje nezavisno morali raditi više protiv političkih interesa koji se prelamaju i kroz odluke institucije ombudsmena, to govorim vrlo utemeljeno na osnovu nekih naših žalbi instituciji ombudsmena kada su povrijeđena prava novinara i kada smo ovaj čekali na njihove odluke više od godinu dana. U jednom hitnom slučaju šest mjeseci, a jednom slučaju diskriminacije u okviru konkursnih procedura za Vijeće Regulatorne agencije za komunikacije

gdje je prekršen Zakon o ravnopravnosti spolova, nisu uopšte donijeli rješenje koje je bilo u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

DAMIR ARNAUT

Nisam vas dobro shvatio da mislite da postoje politički pritisci na instituciji ombudsmena odnosno što je još bitnije da oni, ta institucija podliježe takvim pritiscima?

BORKA RUDIĆ

Pa znate šta ja vam govorim iz iskustva naših priča.

DAMIR ARNAUT

Na to i mislim, vašu ličnu.

BORKA RUDIĆ

Ovaj, reću vam konkretno slučaj novinarku Duške Jurišić kada je bila smijenjena sa uredničke pozicije u Federalnoj televiziji, nismo imali jedinstveno mišljenje institucije ombudsmena imali smo samo lični stav jedne ombudsmenke, ostalih dvoje se nisu složili sa tim izvještajem i nisu smatrali da je prekršena njena prava kao urednice i da je bilo diskriminacije. Ovaj slučaj Marije Milić koja je bila kandidat za vijeće RAK-a, jednina žena koja je konkurisala, koja nije prošla i kad smo se žalili tražili smo i mišljenje ombudsmena jer u žalbenom postupku je to mišljenje jako važno i insistiralo smo jedno pet-šest godina da dobijemo mišljenje ombudsmena o pravima novinara i slobodi izražavanja, slobodi medija u Bosni i Hercegovini i u koliko, 20 godina njihovog postojanja dobili smo samo jedn tematski izvještaj o medijskim slobodama.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, gospodin Begić, izvolite.

ZLATAN BEGIĆ

Zahvaljujem predsjedavajući, pozdravljam našu današnju svjedokinju, hvala vam na vašem vremenu i izlaganju. Da kako postoje politički uticaji na sve institucije na državnom nivou pa tako i na instituciju ombudsmena za ljudska prava. Taj uticaj se na prvom mjestu ogleda u tome što

nadležne državne institucije ne žele već godinama da osiguraju sredstva za popunjavanje upražnjenih i sistematizovanih mjesta u tim institucijama. To je dakla prva linija udara. To vam je ona priča neće rast državni budžet, i onda se u javnosti stvara predstava da dolazi do nekog uhljebljivanja, to je sad termin, u državnim institucijama, a u stvari pokazat će se, ja sam uputio niz zastupničkih pitanja na sve adrese, svih državnih agencija, institucija pa i službi Parlamentarne skupštine da zapravo Vijeće ministara, Parlamentarna skupština odnosno vladajuće političke elite ne žele da obezbijede sredstav u budžetu da se popune radna mjesta koja su predviđena aktima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Čak postoje indicije da se za ta upražnjena mjesta sada upravo izdvaja novac da se u Banja Luci kupi jedan čitav sprat zgrade što košta milijone kako bi tu radili ljudi koji nema i to ću ja sutra da pitam Predsjedavajućeg Vijeća Ministara, gospodina Zorana Tegeltiju. Dakle, prava linija političkog udara na sve državne institucije uključujući i instituciju obdusmena za ljudska prava koji imaju bojna nepopunjena radna mjesta koja nisu aktima o sistematizaciji predviđena radi uhljebljivanja već radi funkcionisanja tih institucija, radi rješavanja između ostalog i ovih problema. Ja naravno ni u kom slučaju ne želim da relativizirate vaša iskustva koja imate sa tom institucijom, to je svakako stvar oko koje se treba vrlo ozbiljno pozabaviti, pogotovo u slučajevima koje ste vi naveli, i tu se u potpunosti sa vama slažem ali sam samo htio skrenuti pažnju da niko ne govori, ustvari malo se govori o prebukiranju institucija na nivou entiteta, na nivou kantona gdje se prave mini države, a da državni nivo zapravo ima veliki problem sa ljudskim kapacitetima, veliki problem. Pogledajte samo da budžet Kantona Sarajevo ja misli da je veći od državnog budžeta ili je tu negdje a toliko obaveze ova država treba da ispuni i prema novinarima i prema građanima i prema svemu. Dakle, sa tog nivoa populizma trebamo sići na nivo realnih činjenica i vidjeti šta je to što zapravo u prvom redu onemogućava između ostalo i efikasno funkcionisanje institucije obdusmena. Ja naravno podržavam vaš rad u potpunosti u potpunosti razumijem vaše probleme, kao što rekoh malo prije vi radite veoma hrabar posao i barem ja sam ovdje svjestan sa kakvim problemima se susrećete i sa kakvim institucionalnim zamkama i proceduralnim zamkama i kada želite da ostvarite svoja prava, a onda se još susretnete sa institucijama koje nisu kapacitirane u smislu ljudskih resursa da zaštite vašu struku i vaša prava kao pojedinca koji čestito radite svoj posao. Hvala vam.

BORKA RUDIĆ

Hvala i vama, samo jedno objašnjenje. Institucija ombudsmena ima 57 uposlenih dakle ja mislim da oni imaju ljude koji mogu da rade taj posao, mislim da imaju problem uči u sukob, brantit novinare protiv politike je opasan posao, vi to znate. Tako da više treba jedna vrsta legitimnog pritiska na instituciju ombudsmena da se bavi pitanjem slobode izražavanja i zaštitom novinara. Sad ću vam reći još dva primjera dva su pozitivna, a jedan negativan. Mi smo se žalili instituciji ombudsmena oko ovih pres konferencija bez novinara sada kada je bila proglašena pandemija u Bosni i Hercegovini, posebni uvjeti u vezi sa održavanjem pres konferencija i tako dalje, i dva slučaja oni su donijeli odluke i naredbe kriznim štabovima o pristupima informacija u Hercegovačko – neretvanskom kantonu i kod Federalnog kriznog štaba, ali recimo kada smo tražili od njih da se uključe u neke druge slučajeve, nisu se uključili, a dali su mišljenje o otkazu radnicima u Oslobođenju na osnovu novinskih natpisa. Dakle, meni je to vrlo indikativno, dakle, da na osnovu, dakle, ja sam im pisala mogu vam proslijediti prepisku, reagovala sam na to da je vrlo pozitivno da se institucije ombudsmena uključuju u kršenje radnih prava medijskih radnika, ali da to ne smije biti selektivno jer u to vrijeme i drugi radnici su izgubilo posao. Ne branim uopće Oslobođenje, mi smo reagovali protiv načina na koji su radnici Oslobođenja dobili otkaz, među njima je bilo najviše novinarki u zreloj životnoj dobi, koje ne mogu više naći posao nigdje, ali se isto tako nije ragovalo na otpuštanje radnika u FENA-i, nije se ragovalo na otpuštanje radika u drugim medijima. Tako da mislim da taj jedan selektivan pristup ne bi trebao da bude način rada institucije ombudsmena.

DAMIR ARNAUT

Izvolite gospodine Begiću, svakako.

ZLATAN BEGIĆ

Apsolutno se sa vama slažem sa vašim navodima, međutim, također ostajem pri ovoj tvrdnji da ovu instituciju treba dokapacitirati i da je treba redefinisati i u smislu načina rada jer sad ako ja vama kažem da recimo na području Tuzlanskog kantona prije tri godine, za taj period postoji evidencija 46 bolesne djece u uzrastu od 6 do 14 godina je izvedeno iz sistema obavezne zdravstvene zaštite, da imate 100-njak žena u drugom stanju bez obavezne zdravstvene zaštite, da imate stotine hiljada radnika čija su prava povrijeđena na unutar stečajnih postupaka, što je posebna priča i poseban

segmene narušavanja ljudskih prava i dostojanstva prije svega, 57 ljudi je ništa, jer u tih 57 ljudi ja koliko znam ulazi i tehničko osoblje i tako dalje. Dakle, institucije od kojih očekujemo nešto trebamo dokapacitirati, ne zato da bi neko gore zarađivao neku platu nego upravo zato da bi se izašlo u susret građanima u pogledu opravdane borbe za njihova ljudska prava. Dakle, imamo kršenje ljudskih prava u svim mogućim segmentima i u tom kontekstu treba posmatrati i anatomiju i fizionomiju i funkcionisanje sistema organa državne vlasti, a ja se plašim da mi već godinama ne pratimo ni budžetom, ni strategijom, pa smo u takvom stanju u Bosni i Hercegovini.

DAMIR ARNAUT

Gospođa Čolo i bit ću zaista prisiljen ili da okončamo sjednicu ili da nastavimo svjedočenje drugi put. Dakle, ne možemo propustiti početak ove sjednice Ustavno-pravne komisije. Izvolite gospođu Čolo, samo kratko molim vas.

ALMA ČOLO

Hvala lijepo na vašem dolasku. Iz vašeg izlaganja sam stekla dojam da je pravosuđe, naš pravosudni sistem prilično zatvoren za medije u smislu davanja infomacija. S obzirom da su tužioci i sudije u Bosni i Hercegovini dužni da primjenjuju Evropsku konvenciju o ljudskim pravima interesuje me vaše mišljenje o tome, da li sudije i tužioci u Bosni i Hercegovini razumijevaju postojanje balansa između dva prava garantirana Evropskom konvencijom u segmentu krivičnog pravosuđa, a to su pravo iz člana 10. Konvencije, pravo na slobodu izražavanja i pravno na pravični postupak koji garantira presumpciju nevinosti. Da li ste stekli dojam da oni to dobro razumiju i druga stvar gospodin Vukelić je govorio da u svom dugogodišnjem iskustvu nikada nije pozvan u tužilaštvo da da svoju izjavu o nekom krivičnom djelu koje je on otkrio i o kojem je pisao. S obzirom da su tužioci po Zakonu o krivičnom postupku iz 2003. godine ti koji su dužni da otkrivanje počinioaca krivičnog djela i samog otkrivanja samog krivičnog djela, šta mislite zbog čega tužioci to ne rade, zbog čega ne pozivaju istraživačke novinare, novinare koji se bave istraživačkim novinarstvom da im pomognu pri otkrivanju krivičnog djela, a ustvari bave se time da traže od novinara koji je njihov izvor informacija, je li bitniji izvor informacija od eventualnog počinioaca krivičnog djela i od samog krivičnog djela?

BORKA RUDIĆ

Ja bih htjela samo na primjeru recimo Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu reći kako novinari stalno dobiju informacije od glasnogovornice i onda kada gledamo to iz te perspektive onda mi nije jasno zašto je problem u nekim drugim tužiteljstvima dobiri informaciju, a isti je zakon ili se može neznatno razlikovati zakoni između entiteta i državnog nivoa. Dakle, smatram da u nekim institucijama postoji namjera skrivanja javnih informacija ili informacija od javnog značaja. Ne znam drugo objašnjenje, imate recimo jednu situaciju sa glavno tužiteljicom koja vrlo rijetko daje izjave za medije. Imate potpuno drugu situaciju kada je bio njen prethodnik tamo. Isti je zakon, mislim da ne treba da zavisi od osoba hoće li institucije davati informacije ili neće davati informacije, to mora biti princip i mora se poštivati zakon. Što se tiče same Konvencije, zadnje tri godine i tužitelji i sudije prolaze tu edukaciji i advokati zajedno sa novinarima i mi smo imali nekoliko zajedničkih seminara vrlo oštih i sa jedne i sa druge strane jer svako je branio svoju poziciju i svoja prava. Mislim da možemo naći neko zajedničko rješenje kroz stvaranje jednog tima obučenih tužitelja i sudija. Duboko vjerujem da to terebaju biti mlađi ljudi koji će stvarno tražiti taj balans o kojem ste vi govorili uključujući ne samo taj nego i balans prava privatnosti, zaštite privatnosti, javnog interesa u kojim situacijama se možemo otkrivati neka pitanja koja su privatna i tako dalje i tako dalje. Mislim da nema dovoljno znanja, ali ima i namjere da se nepostupi u skladu sa postojećim zakonima. Naše krivično zakonodavstvo je izmjenjeno uz nadgledanje međunarodne zajednice. Rekla sam ovu pozitivnu stvar iz krivičnog zakonika Republike Srpske u pogledu cenzure što je vrlo moderno da jedan krivični zakon sadrži i to krivično djelo ali mislim da prosto pojednicni koji dođu na čelo intitucija određuju pravila igre odnosno koliko će biti t intitucije otvorene za medije i za javnost.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam, imamo li još prijavljenih. S obzirom da nema, hvala vam gospođo Rudić na vašem svjedočenju i na odgovaranju na ova pitanja i komentar. Ovo je zasita korisno, današnja sjednica, i svjedočenje gospodina Vukelića i svjedočenje gospođe Rudić, i ja sam već ranije rekao, ne znam jeste li već bili tu. Izuzetno podržavam ovo što je kolega Mektić rekao da čitavo jedno poglavlje našeg izvještaja koji ćemo pripremiti treba biti posvećeno upravo novinarima i poteškoćama sa kojima se susreću uzimajući u obzir dvije činjenice, a jedna je dakle zaista svi pokazatelji ukazuju na to da novinari otkrivaju više koruptivnih krivičnih djela nego istražni organi u cijeloj Bosni i

Hercegovini, a dva da upravo zbog toga što to rade trpe, trpe prijetnjen, trpe sankcije, trepe takav jedna odnos od strane nadležnih organa. Zahvaljujem vam se na dolasku i na strdnji sa Komisijo.

Zaključujem treću tačku dnevnog reda i prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda, to su tekuća pitanja.

Ad.4.

DAMIR ARNAUT

Ja sam na prošloj sjednici najvio, s obzirom da se polako približavamo iscrpljivanju liste svjedoka koje smo odlučili da pozovemo, da ću predložiti određena imena, tad sam ih pročitao, zamolio vas da razmislite, ukoliko ima kakvih primjedbi, a evo sad ću onda staviti na glasanje. Dakle, da Komisija pozove iduće svjedoke, gospodin Damjan Kaurinović predsjednik apelacionog suda Brčko Distrikta, gospodin Dragomir Vukoje, sudija Suda Bosne i Hercegovine i član VSTV-a, gospođa Božidarka Dodik sudkinja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, gospodin Nenad Šeleda sudija Suda Bosne i Hercegovine, gospodin Miloš Babić penzionisani sudija Suda Bosne i Hercegovine i gospođa Sanela Golušanić članica VSTV odnosno potpredsjednica VSTV-a. Otvaram raspravu ukoliko ima potrebe. Gospođa Marinković – Lepić izvolite.

MIRJANA MARINKOVIĆ - LEPIĆ

Ja mislim iskreno da je to malo prevelik broj svjedoka i da smo dobrano od ljudi koji dolaze iz pravosudnih institucija, sudova i tužilaštava već čuli određene stvari koje su jednake ko na, znači sve ono što su oni ukazivali. Ja ne znam kad ćemo to sve stići, a misli da se mi trebamo zadržati na jednom državnom nivou i da sad pozivati sudije nižih sudova i to mislim da bismo čuli iste stvari i ukazivanje na iste mane. Jedino bih možda ovaj da čujemo eventualno još jednu od izjava nekog od članova VSTV-a da vidimo, evo neka razmišljanja. Lično mislim da je to preveliki broj i da smo mi već čuli iste stvari od pripadnika pravosudne zajednice, mislim to je moje razmišljanje da je to prevelik broj ljudi, ne znam da li ćemo čuti nešto novo ustvari.

DAMIR ARANUT

Hvala gospođu Marinković Lepić, podsjetit ću vam da ova Komisija je sama sebi dala zadatak da sva saslušanja okonča do kraja decembra tako da što se tiče vremena bez dileme imamo vremena,

što se tiče samo smo do sada čuli jednog člana VSTV-a, ovdje su dva na ovoj listi. A što se tiče primjedbe oko nižih sudova podsjećam da VSTV ima nadležnost nad svim cjelokupnim pravosuđem u Bosni i Hercegovini tako da ovaj to je što se toga tiče. Ima li još prijavljenih za raspravu.

Nema više prijavljenih za raspravu, stavljam onda na glasanje, dakle listu svjedoka kako sam pročitao uz onu naravno standardnu tačku 2 da se zadužuje sekretarijat Istražne komisije da stupi u kontakt sa navedenim osobama i utvrdi najoptimalniji datum i termin svjedočenja.

Ko je za? Sekretar, može li samo. Četiri za, protiv, suzdržanih 2. Konstatujem da imamo i opću i entitetsku većinu je li tako. Tako je imamo i opću i entitetsku većinu tako da je ova odluka, odnosno ovaj zaključak usvojen. Nastavljamo, izvolite. Izvolite gospodo Pekić.

MIRA PEKIĆ

Pa evo samo da pokušamo ovo pomiriti. Ovo je prvi put da mi glasamo različito. Možda da sve ove svjedoke, obzirom na vrijeme, obzirom na izbornu kampanju i na to da mi stvarno dosta radimo. Do sada smo održali 16 sjednica. Ja razumijem gospođu Lepić, ona je i kandidat tako da stvarno smo u, da radimo dosta, ali evo da pokušamo da svjedoke koje budemo saslušavali da saslušavamo dva u jednom terminu. Već kad dođemo, da nam se ne dešava kao što smo do sada, jedan termin, jedan svjedok, a recimo onda to nam je zauzet termin, mi to odradimo, a onda za tri dana imamo novi termin novi svjedok. Da pokuša sekretarijat da vide da mi u jedno terminu saslušamo dva ili tri svjedoka, mislim da ćemo tako biti efikasniji.

DAMIR ARNAUT

Naravno to se potpuno podrazumjeva i sekretarijat svakako tako radi i pokušava to, a što se tiče kampanje ja vas podsjećam, da je već načelno Kimisija između sebe, između članova da ćemo minimizirati naše aktivnosti tokom kampanje osim onog razgovora sa američkim kongresmenom koji smo ja mislim dogovorili za 18 ili 19., 19-ti oktobar, tako je. A s obzirom da više nema prijavljenih zaključujem ovu tačku dnevnog reda i zaključujem šesnestu sjednicu Istražne komisije. Hvala vam.